

ที่ระลึกเนื่องในพระบรมราชาโรกาส
เสด็จพระราชดำเนิน
มาทรงเปิดพระราชนุสาวรีย์
สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม
พระบรมราชชนก

ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

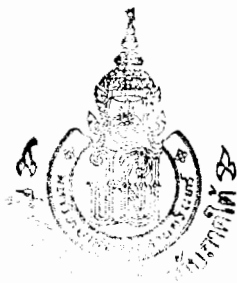
ของจดหมายเทศ มอ.

ใช้เฉพาะภายในด้วยหอสมุดฯ เท่านั้น

000122

๑๖

JOHN F. KENNEDY LIBRARY
PRINCE OF SONGKLA UNIVERSITY
PATTANI, THAILAND

พระลึก

เนื่องในพระบรมราชวโรกาส

เสด็จพระราชดำเนินมาทรงเปิดพระราชนุสาวรีย์

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก

ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วิทยาเขตปัตตานี

ตราพระนามาภิไธย

มหิตลาไศยรวาท

๑๒	สมัยราชฎร์สยามร่อน
พิภพภูมิณฑล	รุชาxonประชาชน
ระทศทุกขัระทศครอง
๑๓	เสด็จองค์ชนกนาถ
พระทัยเปี่ยมพระทรงปอง	ประโลมชาติสมัยหมอง
ประเทาททุกขัประเทศไทย
๑๔	สว่างสุขสว่างโสภ
อนิจจาอนาถใจ	สว่างโรคสว่างภัย
ประชาชนก็เพียงคราว
๑๕	พระร่วงชี้พระลาชาติ
พระร่มชี้ประชาชนาว	หทัยราชฎร์อเนจหนาว
มิแม่นแม่นจะมีมา
๑๖	พระเกียรติวางประกาศไว้
พระมอบแต่พระเมตตา	พสกให้คะนึ่งหา
สถิตต่างพระนามแทน
๑๗	ณ วันวิปโยคถึง
พระเมือเมืองพิมานแมน	พสกซงพระคุณแสน
สถิตทิพย์สถานใด
๑๘	หทัยมั่นศกามาศ
พระนามจักสลักใจ	ประชาชนชาติอวยชัย
นรากรณิรันดรกาล

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้า คณะมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
(มะเนาะ ยูเด็น ประพันธ์)

พระบรมฉายาลักษณ์
สมเด็จพระมหิตลาธิเบศรอดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก

กำหนดการ

เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดพระอนุสาวรีย์
พระบรมรูปสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก
และพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
วันศุกร์ที่ ๒๒ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๒๑

- เวลา ๑๔.๓๐ น. - พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง จากพระตำหนักทักษิณราชินีเวสต์ ไปยังมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- เวลา ๑๖.๐๐ น. - เสด็จพระราชดำเนินถึงมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- กองทหารเกียรติยศถวายความเคารพ แตรวงบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี
 - ผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี เผ่าฯ รับเสด็จฯ และกราบบังคมทูลเบิกข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของจังหวัดเผ่าฯ
 - พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุกุศุปเทียบนบชาพระรัตนตรัย
 - ทรงศีล
(พระราชอาคันตุกะประธานสงฆ์ ถวายศีล)
 - รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยกราบบังคมทูลรายงานการก่อสร้างพระบรมรูปสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก
 - พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดแพรคลุมป้ายคำจารึก (พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา ชาวพนักงานลั่นฆ้องชัย ประโคมสังข์ แตรดุริยางค์ ลูกเสือกองเกียรติยศพระบรมรูปสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก บรรเลงเพลงมหาชัย)

- ทรงพระสุหร่าย ทรงเจิม ทรงวางพวงมาลา และทรงจุกจุรูปเทียนเครื่องทองน้อย ถวายราชสักการะพระบรมรูปสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก
- เสด็จเข้าสู่พลับพลาพิธี
- ทรงประเคนจตุปัจจัยไทยธรรม (พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา ถวายอดิเรก)
- อธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ กราบบังคมทูลเบิก นางสาวสุนาลี นิโครธานนท์ และผู้จัดการบริษัทพิธานพาณิชย์ จำกัด เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเงินเพื่อพระราชทานให้แก่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สำหรับใช้ในกิจการของมหาวิทยาลัย ตามวัตถุประสงค์ของผู้บริจาค
- รองอธิการบดีวิทยาเขตปัตตานี กราบบังคมทูลเบิกผู้มีจิตศรัทธาบริจาคทรัพย์ให้เป็นกองทุนมูลนิธิมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทรับพระราชทานเหรียญพระบรมรูปทองคำรวม ๑๓๑ ราย
- เสด็จขึ้นบนตึกอำนวยการ ทรงฉลองพระองค์ครุย ทรงลงพระปรมาภิไธยและพระนามาภิไธยในสมุดเยี่ยมของมหาวิทยาลัยฯ
- เสด็จเข้าหอประชุม ประทับพระราชอาสน์ อาจารย์และนักศึกษาทูลเกล้าฯ ถวายสูจิบัตร
- อธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ กราบบังคมทูลรายงานกิจการของมหาวิทยาลัย และขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสพระราชทานปริญญาบัตรกิตติมศักดิ์ และปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา
- อธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สดุดีเกียรติคุณ นายกำชัย ทองหล่อ และ นายแปลก ศิลปกรรมพิเศษ ซึ่งได้รับพระราชทานปริญญาบัตรศิลปศาสตรุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาภาษาไทยและวรรณคดีไทย)

- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานปริญญาบัตรศิลปศาสตร
ดุขฎิบัณตติกตติมศักดิ์ แก่นายกำชัย ทองหล่อ และ นายแปลก
ศิลปกรรมพิเศษ
- คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ และ
คณะวิศวกรรมศาสตร์ กราบบังคมทูลเบิกผู้สำเร็จการศึกษาเข้ารับพระ
ราชทานปริญญาบัตร และเหรียญรางวัลเรียนดี ตามลำดับ
- ผู้ได้รับพระราชทานปริญญาบัตรกล่าวคำปฏิญาณตน
- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราโชวาท
- อธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ กราบบังคมทูลเชิญเสด็จ พระ
บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
เสด็จออกทางประตูชัยของหอประชุม เพื่อพระราชทานพระบรมราช
วโรกาส ให้นักศึกษาปัจจุบันเฝ้าฯ และรับพระราชทานพระบรมรา
โชวาทเป็นการส่วนพระองค์
- เสด็จขึ้นชั้นบนตึกอำนวยการ ประทับพักพระราชอิริยาบถตามพระราช
อรัยาศัย

เวลา ๑๘.๓๐ น. -- ประทับรถยนต์พระที่นั่ง กลับพระตำหนักทักษิณราชินีเวศน์ เสด็จถึง
เวลาประมาณ ๒๐.๐๐ น.

คำกราบบังคมทูลรายงานการก่อสร้างพระบรมรูป
ของ ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย
ในวโรกาสเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดพระอนุสาวรีย์
สมเด็จพระบรมราชชนก วันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๒๑
ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ในวโรกาสที่ได้ฝ่าละอองธุลีพระบาทและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมเสด็จมาทรงเปิดพระอนุสาวรีย์ พระบรมรูป
สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนกในครั้งนี้ ยิ่งความปิติปลาบ
ปลื้มแก่มวลพสกนิกรและคณะมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นอย่างยิ่ง พระมหากษัตริย์คุณ
เป็นล้นเกล้าล้นกระหม่อมหาที่สุดมิได้

ข้าพระพุทธเจ้า ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาส กราบบังคมทูลพระกรุณา
ถวายรายงานการดำเนินการจัดสร้างพระบรมรูป สมเด็จพระบรมราชชนก เพื่อทรงทราบฝ่า
พระบาท พอเป็นสังเขปดังนี้

เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๑๒ สภาจังหวัดปัตตานีได้มีมติเรื่องการจัดสร้างพระบรม
รูปสมเด็จพระบรมราชชนก ไว้เป็นพระอนุสาวรีย์ เพื่อเป็นการถวายพระเกียรติ เป็นที่
เคารพสักการะ และเป็นที่รวมจิตใจของพสกนิกรในภูมิภาคนี้ ต่อมาในปีพุทธศักราช
๒๕๑๓ นักศึกษาชุมนุมอาสาพัฒนา ได้แสดงความจำนงขอมอบทุนแรกเริ่มเพื่อการจัดสร้าง
พระบรมรูปสมเด็จพระบรมราชชนก เพื่อประดิษฐานไว้ในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี สภาจังหวัดปัตตานีจึงได้แต่งตั้งกรรมการขึ้นเพื่อดำเนินการจัดสร้างพระ
บรมรูปฯ เมื่อได้รับพระบรมราชานุญาตแล้ว ก็ได้ติดต่อให้กรมศิลปากรเป็นผู้ปั้นแบบและ
หล่อพระบรมรูปพร้อมทั้งออกแบบฐานพระบรมรูป งานการจัดสร้างทุกสิ่งทุกอย่างดำเนิน
ไปสำเร็จเป็นอย่างดี

คณะกรรมการดำเนินการจัดสร้างพระบรมรูปได้อัญเชิญพระบรมรูปมายังจังหวัด
ปัตตานี และทำพิธีมอบให้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม พุทธศักราช
๒๕๒๐ และได้กระทำพิธีอัญเชิญพระบรมรูป ขึ้นประดิษฐานบนฐาน เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน
พุทธศักราช ๒๕๒๑ การก่อสร้างพระอนุสาวรีย์ก็สำเร็จเรียบร้อย ด้วยพระบารมีแห่งสมเด็จพระ
พระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก และพระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อม

บัดนี้ ได้เวลาเป็นมหามงคลอุดมฤกษ์แล้ว ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานพระ-
บรมราชวโรกาสอัญเชิญเสด็จทรงเปิดพระอนุสาวรีย์สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม
พระบรมราชชนก เพื่อประดิษฐานเป็นศรีสง่าเป็นที่เคารพสักการะเป็นแหล่งรวมจิตใจชาว
ไทยและเป็นสิริสวัสดิ์พัฒนามงคลแก่ภูมิภาคนี้สืบไป

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

เมื่อวันที่ ๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๖
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
เสด็จเยี่ยมมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
และโปรดให้ผู้มีจิตศรัทธาเข้าเฝ้าฯ ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเงิน
เพื่อสมทบทุนก่อสร้างพระบรมรูปสมเด็จพระบรมราชชนก

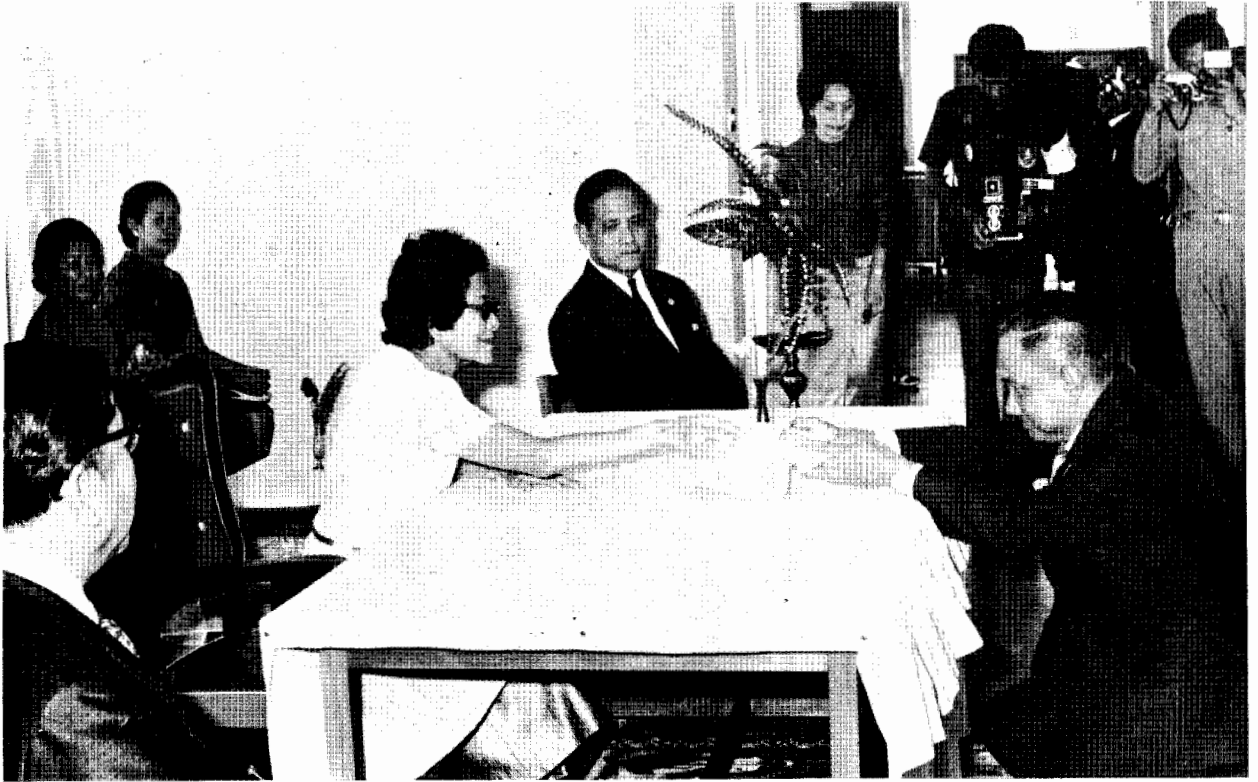
ซึ่งกรมศิลปากรได้เป็นผู้ออกแบบ และดำเนินการสร้างพระบรมรูป
แล้วอัญเชิญลงมาจังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๒๐
ได้ทำพิธีอัญเชิญพระบรมรูปประดิษฐานบนแท่นฐาน
เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๒๑

สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า,
สมเด็จพระบิดาเจ้าฟ้าฯ กรมหลวงสงขลานครินทร์,
สมเด็จพระบิดาเจ้าฟ้าฯ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร

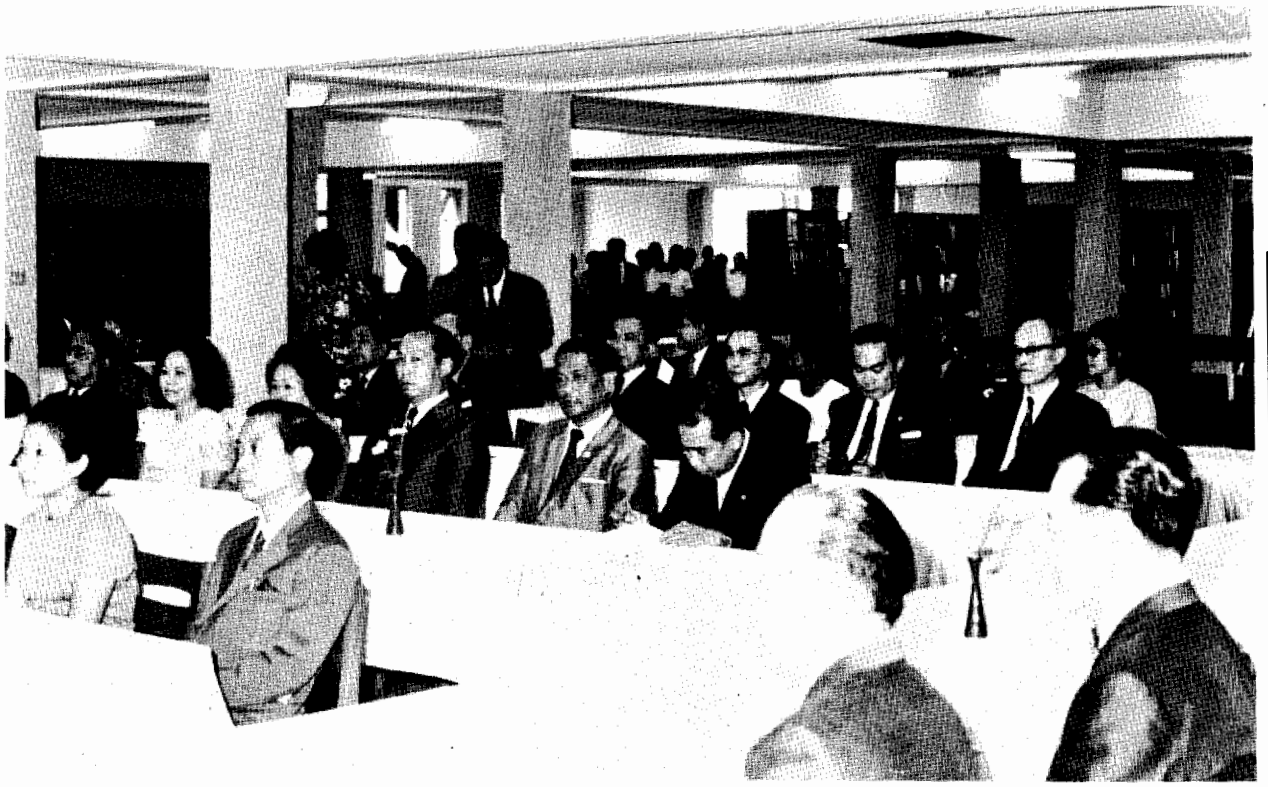
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ถ่ายรูปร่วมกับ
ส่วนหนึ่งของผู้ดูแลเกล้าฯ ถวายเงินสมทบทุนสร้างพระบรมรูปฯ
เมื่อวันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๑๖

ผู้ว่าราชการจังหวัด ทูลเกล้าฯ ถวายเงินสมทบทุน

คุณทิพย์วิภา ยวชิต ทูลเกล้าฯ ถวายเงินสมทบทุน

ส่วนหนึ่งของผู้ทูลเกล้าฯ ถวายเงินสมทบทุนสร้างพระบรมรูป

บริเวณอันร่มรื่นที่ประดิษฐานพระอนุสาวรีย์

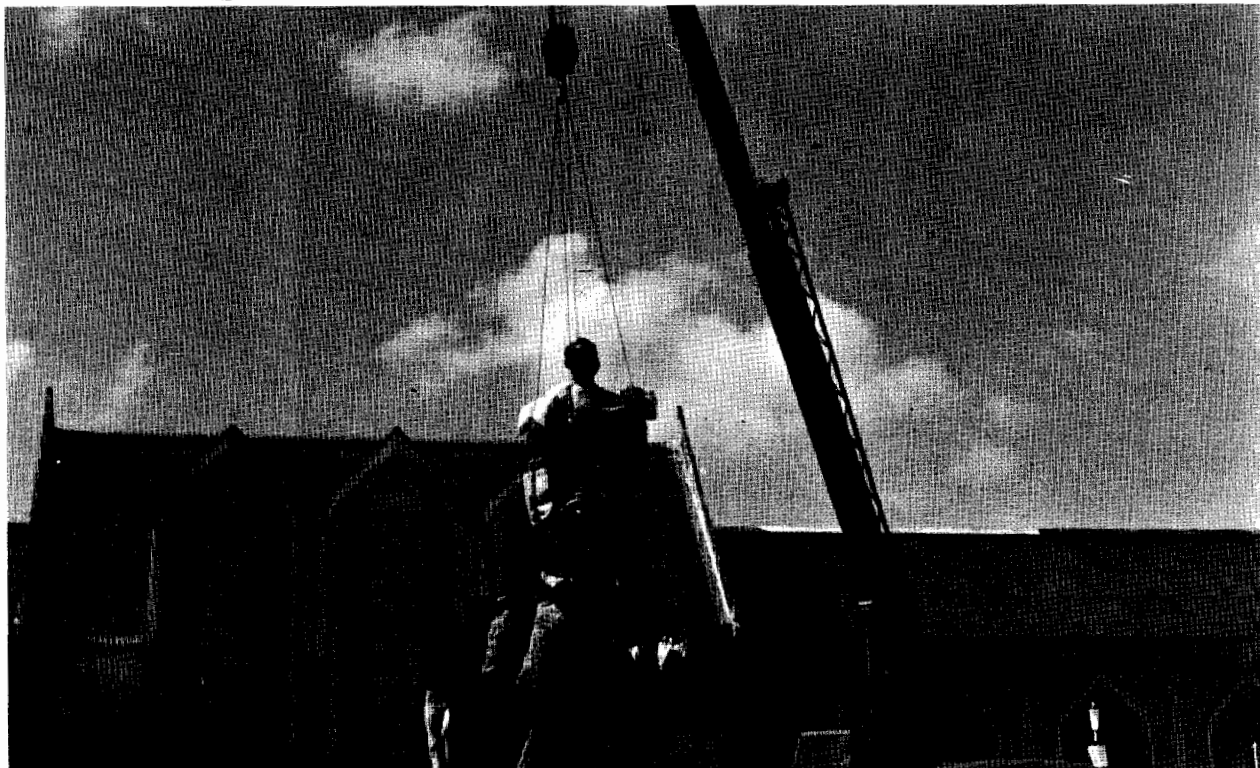
หุ่นดินเหนียว ก่อนเททองหล่อพระบรมรูป

หุ่นพระบรมรูป เมื่อดกแต่งสำเร็จเรียบร้อยแล้ว

ภาพฯ รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยวางแผ่นเงินแผ่นทองที่ฐาน ก่อนอัญเชิญพระบรมรูป
ขึ้นประดิษฐาน

อัญเชิญพระบรมรูปขึ้นประดิษฐาน เมื่อ ๒๐ เมษายน ๒๕๒๑

๑ หทัยแม่เฒ่า
พระนามจัสลักใจ

ประชาชนติอวาชัย
นรากรนิรันดร์กาล

สมเด็จพระบรมราชชนก

เจ้าฟ้ามหิตลodayเดช กรมหลวงสงขลานครินทร์

พระประวัติ

สมเด็จพระราชชนก เจ้าฟ้ามหิตลodayเดช กรมหลวงสงขลานครินทร์ ทรงเป็นพระราชโอรส องค์ที่ ๖๙ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และทรงเป็นพระราชโอรส องค์ที่ ๗ ในสมเด็จพระศรีสวรินทิรา พระบรมราชเทวี สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ประสูติในพระบรมมหาราชวัง เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ค.ศ. ๒๔๓๔ ได้ทรงรับพระราชทานพระนามว่า สมเด็จพระเจ้าฟ้าชายมหิตลodayเดช นเรศวรมหาราชธิปไตย จุฬาลงกรณ์นรินทรวรางกูร สมบูรณ์เบญจพรศิริสวัสดิ์ ขัตติยวโรภโตสุชาติ คุณสงกาศเกียรติประภักษ์ร์ ลักษณะ วิจิตรพิสดารบุรุษย์ ชนุคมรัตน์พัฒนศักดิ์ อัครวรราชกุมาร^๑

การศึกษาเบื้องต้นของพระองค์ท่าน เริ่มตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์มาก ทรงศึกษาพร้อมกับพระเชษฐา และพระอนุชาของพระองค์ อันมีสมเด็จพระเจ้าฟ้าอัยยวงค์เดชาวรุฒ สมเด็จพระเจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลก และสมเด็จพระเจ้าประชาธิปกคัคคิเดชน์ ที่โรงเรียนราชกุมาร ในพระบรมมหาราชวัง ทรงศึกษาภาษาไทยก่อน โดยมีพระยาอิศรพันธ์โสภณ (หนู) เป็นพระอาจารย์ถวายการสอนภาษาไทยเป็นคนแรก ด้านภาษาอังกฤษครุอาจ เป็นผู้ถวาย และครูบัว เป็นผู้ถวายวิชาเลขและภาษาไทย ทรงมีพระปรีชาสามารถมากในการศึกษา เล่ากันว่าทรงเก่งกว่าเจ้าฟ้าพระองค์อื่น ๆ ในวัยเดียวกันทั้งหมด ในตอนแรก ๆ มิได้ทรงสนพระทัยวิชาหนึ่งวิชาใดโดยเฉพาะ แต่ต่อมาเมื่อทรงย้ายไปประทับที่สวนกุหลาบกับสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง พระชนกนาถ ทรงสนพระทัย ในภาษาอังกฤษมากขึ้น เวลาเสด็จไปโรงเรียนทรงแต่งพระองค์

^๑ จากหนังสือราชสกุลวงศ์ พระนามเจ้าฟ้าและพระองค์เจ้า ในกรุงรัตนโกสินทร์ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนสุโขทัยธรรมราชา ทรงพิมพ์ในงานถวายพระเพลิงพระบรมศพ สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี พระพันปีหลวง พ.ศ. ๒๔๖๓ โรงพิมพ์ไทย หน้า ๘๘.

เหมือนกันหมดคือ ฉลองพระองค์ ผ้าลินินขาว คอกลม พระสนับเพลาชายาวมีหูรัด
ไม่ทรงโปรดผ้าแพร โรงเรียนราชกุมาร เปิดทำการสอน เวลา ๐๘.๐๐-๑๒.๐๐ น. และ
ตั้งแต่ ๑๓.๐๐-๑๔.๐๐ น. จึงหยุด แล้วเสวยเครื่องว่าง เมื่อเสวยเสร็จแล้วทรงพักผ่อนกับ
พระสหาย และพระพี่เลี้ยง ในการเสด็จไปโรงเรียนมีมหาดเล็กถวายการอุ้ม ไม่ว่าจะเสด็จไป
ที่ไหนก็ตาม จนกระทั่งพระชันษาได้ ๑๐ ปี จึงทรงดำเนินเอง^๑

ครั้นถึงเวลาเย็นหลังจากทรงแล้ว เสวยพระกระยาหารเย็น ท่านหญิงกุสุมา (จุ่น)
เกษมสันต์ เป็นผู้ถวายการบ่อนเรือยามา จนกระทั่งพระชันษาได้ ๑๐ ปี จึงเลิก พระกระยาหาร
มี ๖ สิ่ง ที่ทรงโปรดมากในขณะที่ทรงพระเยาว์ คือ ปลาเกลือ กับส้มโอฉีก ส่วนพระกระยาหาร
หวาน ทรงโปรดอ้อยขวนเช่นน้ำดอกไม้อีส^๒ เมื่อเสวยเสร็จก็แต่งพระองค์อีกครั้งเพื่อเข้าเฝ้า
พระพุทธรเจ้าหลวง พระชนกนาถทุกวัน ที่พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

เนื่องจากสมเด็จพระบรมราชชนก ทรงเป็นพระโอรสองค์เล็กของสมเด็จพระมารดา
จึงเป็นที่ทรงโปรดปรานของสมเด็จพระมารดามาก และต้องตามเสด็จเสมอในที่ต่างๆ ทรงได้
รับของถวายจากราชกุมารตามทางเสด็จอยู่เนืองๆ เห็นจะเป็นด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ทรงมีน้ำพระทัย
เมตตาการุณาแก่ราชกุมารทั่วไปมาก เพราะทรงได้มีโอกาสใกล้ชิดกับราชกุมารตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์
พระองค์ทรงเรียกพระองค์เอง กับสมเด็จพระพุทธรเจ้าหลวง สมเด็จพระมารดา และพระญาติ
สนิทว่า “แดง”

เมื่อทรงมีพระชนมายุ ๑๓ พรรษา ใน พ.ศ. ๒๓๔๖ พระบาทสมเด็จพระปรมินทร
มหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกอบพระราช
พิธีโสกันต์ และภายหลังโสกันต์แล้ว ทรงได้รับพระราชทานสถาปนาขึ้นเป็นสมเด็จพระเจ้า-
ลูกยาเธอ เจ้าฟ้าต่างกรม มีพระนามตามจารึกในพระสุพรรณบัฏว่า

“สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหิตลอลดุดลยเดช นเรศวรมหาราชาธิบดีนทร์
จุฬาลงกรณ์นรินทรวรางกูร สมบูรณเบญจพรศิริสวัสดิ์ ขัตติยวิโรภโตสุชาติคุณสังกาศ
เกียรติประภคณัฐ์ ลักษณะวิจิตรพิลลิตบุรุษย์ ขุนอมรรัตนพัฒนศักดิ์อรรควรราชกุมาร กรม-
สงขลานครินทร์ มุกสิกนาม ให้ทรงศักดินา ๔๐,๐๐๐ ตามพระราชกำหนดอย่างสมเด็จพระ-

๑ จากความทรงจำของ ม.จ. หญิง พัฒนาขุ (เหลือ) ดิศกุล.

๒ จากความทรงจำของพระพี่เลี้ยงหวน

เจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าต่างกรมในพระบรมราชตระกูลอันสูงศักดิ์ฯ^๑

หลังจากพระราชพิธีโสกันต์แล้ว ได้ทรงผนวชเป็นสามเณร ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม โดยสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงเป็นพระอุปัชฌาย์แล้วเสด็จมาประทับ ณ “ตำหนักทรงพรต” วัดบวรนิเวศวิหาร พระสมณนามว่า มหิตลาคุโล ทรงผนวชเป็นสามเณรอยู่ตลอดไตรมาส คือ เป็นเวลา ๓ เดือน กับ ๒๕ วัน ได้ทรงลาสิกขาบท เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๔๗^๒

หลังจากทรงลาผนวชแล้ว ในปีมะเส็ง พ.ศ. ๒๔๔๘ ได้ทรงเข้าเป็นนักเรียนนายร้อยทหารบก และในศกนี้เอง ได้เสด็จไปทรงศึกษา ณ ประเทศอังกฤษ เข้าโรงเรียนมัธยมกินนอนแฮโรว์ ได้ทรงศึกษาอยู่เป็นเวลาปีครึ่ง ได้เสด็จจากประเทศอังกฤษ ไปทรงศึกษา ณ ประเทศเยอรมัน ศึกษาวิชาทหารที่ Royal Prussian Military College ที่ Potsdam และเนื่องด้วยความประสงค์ของรัฐบาลสมัยนั้นจะให้ทรงศึกษาวิชาทหารเรือ จึงทรงเปลี่ยนแปลงมาทรงศึกษาวิชาทหารเรือชั้นสูงของเยอรมันนี้ที่ Imperial German Naval College ระหว่างที่ทรงศึกษาในปีสุดท้ายนั้นทรงชนะการประกวดการออกแบบเรือดำน้ำ หลังจากจบการศึกษาหลักสูตร ๔ ปีแล้ว ได้ทรงเข้าปฏิบัติงานในราชนาวีเยอรมัน เป็นเวลา ๓ ปี สังกัดกองเรือดำน้ำ มียศเป็นนายเรือตรี แห่งราชนาวีเยอรมัน^๓

พระองค์เสด็จกลับเมืองไทยเข้ารับราชการในราชนาวีไทย เมื่อวันที่ ๓ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๘ ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงอยู่ในราชนาวีได้เพียง ๙ เดือน ก็มีเหตุขัดแย้งทำให้เปลี่ยนพระทัยละการทหารเรือเสีย ทรงลาออกจากกองทัพเรือ เมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๙ ตำแหน่งสุดท้ายที่พระองค์ได้รับคือ นาวาเอก เหตุที่ทรงลาออกเพราะทรงดำริจะปรับปรุงอาหารสำหรับทหารเรือไทยที่ประจำอยู่กับกองเรือดำน้ำ พระองค์จึงทรงดำริจะไปศึกษาเรื่องอาหาร ประกอบกับเกิดความขัดแย้งระหว่างพระดำริของพระองค์ท่านกับนายทหารชั้นผู้ใหญ่ กล่าวคือ ทรงมีพระดำริให้มีเรือเล็กๆ ในการรักษาอ่าวไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรือดำน้ำซึ่งขณะนั้นเป็นอาวุธใหม่ ซึ่งสร้างสำเร็จขึ้นมาได้ไม่

๑ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๒๐. ร.ศ. ๑๒๒ (พ.ศ. ๒๔๔๖) หน้า ๑๐๓-๑๐๕.

๒ ตำนานวัดบวรนิเวศวิหาร พ.ศ. ๒๔๖๕ พิมพ์ในงานถวายพระเพลิงสมเด็จพระสังฆราชเจ้ากรมหลวงวชิรญาณวโรรส (ม.ป.ท., ม.ป.ป.)

๓ จากความทรงจำของ พลตรี พระศักดิ์พลภักย์

นานนักแต่นายทหารชั้นผู้ใหญ่ไม่เห็นด้วย ได้คัดค้านและเสนอว่า ควรมีเรือใหญ่ๆ เพื่อใช้เป็นที่พักทหารไปในตัว ทรงยอมรับฟัง แต่ทรงน้อยพระทัยและรับส่งกับผู้ใกล้ชิดอย่างท้อ พระทัยว่า พระองค์ทรงอุทิศทรัพย์ไปเรียนวิชาทหารเรือ ในประเทศเยอรมันโดยตรง ครั้นถึงเวลาปฏิบัติงานจริงๆ กลับเป็นไปไม่ได้ดังพระประสงค์ ทรงถึงกับเอาตำราทหารเรือเผาทิ้งที่สนามหน้าพระตำหนัก เมื่อกรมพระยาชัยนาทนเรนทร และหม่อมเจ้าพูนศรีเกษม เกษมศรี ไปเฝ้าฯ จึงทูลชักชวนให้พระองค์ มาช่วยโรงพยาบาลศิริราช

โรงพยาบาลศิริราชในขณะนั้น อยู่ในสภาพน่าเวทนา มีอาคารเป็นตึกเล็กๆ เพียงตึกเสาวภาคย์ ตึกวิคตอเรีย และตึกสุติกรรม เรือนคนไข้เป็นเรือนไม้ หลังจากจากจำนวนไม่เพียงพอกับคนไข้ที่มารับการรักษาพยาบาล คนป่วยจึงนอนเจ็บระเกะระกะอยู่ได้ร่มไม้บ้าง อยู่ในสนามหญ้าบ้าง ทรงทอดพระเนตรสภาพเรือนคนไข้ แล้วก็ทรงสลดพระทัย มีพระปรารภว่า “เหมือนโรงฆ่า” เสด็จในกรมและหม่อมเจ้าพูนศรีเกษม จึงได้ถือโอกาสกราบทูลถึงความขาดแคลนต่างๆ พร้อมทั้งขอประทานพระอุปถัมภ์ และทูลเชิญมาช่วยปฏิบัติงานที่ศิริราช จึงทรงมีพระดำริว่า เมื่อจะช่วยทำก็ต้องทำกันจริงๆ ทำอย่างไม่มีหลักเกณฑ์ก็เป็นเพียงการสนุกชั่วคราว ไร้ประโยชน์ จึงขอพระองค์ว่าให้คอยอีกสัก ๒-๓ ปี พอได้ทรงไปศึกษาวิชาแพทย์เสียก่อนแล้วจึงจะทรงกลับมาทำงานให้อย่างเต็มที่ ในปี พ.ศ. ๒๔๖๑ จึงได้เสด็จไปยังเมืองเอดินบอโรของประเทศอังกฤษ เพื่อเข้าศึกษาวิชาสาธารณสุข ด้วยทรงมีพระวินิจฉัยว่าการสาธารณสุขใช้เวลาเรียนสั้น จะได้รับกลับมาทำงานที่ได้ดังพระทัยไว้ แต่เพราะทรงมีพระอนามัยไม่สมบูรณ์นัก จึงไม่ถูกกับอากาศหนาวเย็นในอังกฤษต้องเสด็จเปลี่ยนไปประทับในสหรัฐอเมริกา เข้าศึกษาวิชาสาธารณสุขในมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เมืองบอสตัน ในขณะที่ทรงศึกษาอยู่นั้น ก็ทรงวางแผนการที่จะช่วยเหลือโรงเรียนแพทย์และโรงพยาบาลศิริราชไปด้วย ทรงเห็นว่าควรจะต้องตั้งต้นด้วยการเตรียมครูทั้งฝ่ายแพทย์ และพยาบาลก่อนอื่น จึงทรงมอบทุนให้นักเรียนแพทย์ ๒ คน นักเรียนพยาบาล ๒ คน ไปศึกษาต่อที่สหรัฐอเมริกา นักเรียนทุนส่วนพระองค์รุ่นแรกที่ได้รับการคัดเลือก คือ หลวงลิขิตธรรมศรีพิยัตต์ หลวงนิത്യเวชชวิศิษฐ์ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และนางลิขิตธรรมศรีพิยัตต์

ประทับอยู่ในสหรัฐอเมริกาได้ ๒ ปี ก็ต้องเสด็จกลับเมืองไทยเป็นการชั่วคราว เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓ เนื่องในพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระศพสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรม

ราชินีนาถ บรมราชชนนี พระพันปีหลวง ระหว่างที่ประทับอยู่ในพระนครใต้ทรงนิพนธ์หนังสือเรื่อง Tuberculosis ให้กรมสาธารณสุขพิมพ์แจกแก่ประชาชน เนื่องในงานพระศพสมเด็จพระเชษฐาธิราช เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนารถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานารถ เมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๓ เอกสารฉบับนี้มีข้อความแนะนำประชาชนให้รู้เรื่องวัณโรคดีขึ้น โดยกล่าวถึงอาการวิธีบำบัดปฏิบัติตนเอง และเรื่องเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ที่ผู้ช่วยด้วยโรคนี้พึงทราบตลอดจนวิธีกำจัดและป้องกัน นับเป็นเอกสารที่มีค่าอย่างยิ่งในการให้การสุขศึกษาแก่ประชาชน ต่อมากรมสาธารณสุขได้จัดพิมพ์เอกสารฉบับนี้สำหรับเผยแพร่แก่ประชาชนเพิ่มเติมตลอดมากกว่า ๑๐ ครั้ง และยังคงใช้เป็นเอกสารของราชการสืบมาจนกระทั่งบัดนี้

การเสด็จกลับเมืองไทยครั้ง^{นี้} ทรงสนพระทัยในการศึกษาแพทย์ และการสาธารณสุขเป็นอันมาก จึงได้ทรงมาขอปฏิบัติการในหอนกทดลองวิทยาศาสตร์ของศิริราชพยาบาล ท่ามกลางนักศึกษาแพทย์และเจ้าหน้าที่ ซึ่งเกรงกลัวพระบารมีเป็นที่ยิ่ง แต่เหตุการณ์กลับตรงกันข้าม เพราะพระองค์มิได้ทรงถือพระอิสริยยศในเวลาที่ทรงปฏิบัติงานเลย และนอกจากนั้นในในระยะต้น ๆ ยังทรงสอนนักศึกษาเตรียมแพทย์ในแผนกอักษรศาสตร์ และวิทยาศาสตร์อีกด้วย ซึ่งเป็นที่พอพระทัยมาก ทรงพอพระทัยในการที่จะค้นคว้าหาความรู้ด้วยพระองค์เอง เช่น เมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับเรื่องตัวพยาธิในโลหิตของคนไทย พระองค์ก็ทรงจัดการที่จะตรวจโลหิตของนักโทษในเรือนจำและจำเป็นต้องได้โลหิตในเวลากลางคืนมาตรวจ เพราะเป็นเวลาที่ตัวพยาธิอ่อนกำลังอ่อนเวียนอยู่ใกล้ผิวหนัง กว่าจะเจาะโลหิตออกจากนักโทษ ๑๒๘ คนได้ครบถ้วนก็เป็นเวลาเกินเที่ยงคืน และเมื่อทรงได้โลหิตครบถ้วนแล้วก็ทรงหันมายิ้มกับนักโทษ และรับสั่งว่า “ขอบใจที่ให้เลือดแก่ฉัน” และต่อมาอีก ๓ วัน ก็เสด็จพร้อมกับนักศึกษาแพทย์อีกครั้งหนึ่ง คราวนี้ทรงศึกษาเกี่ยวกับพยาธิปากขอ เสด็จเข้าตรวจส่วมด้วยพระองค์เอง ซึ่งทำให้ผู้ตามเสด็จกระอักกระอ่วนไปตาม ๆ กัน เพราะเป็นภาวะที่เหลือจะทนได้เพราะความสกปรก^๑

นอกจากจะทรงปฏิบัติการค้นคว้าด้วยพระองค์เองแล้ว ยังทรงส่งเสริมผู้ที่มีความรู้และผู้ที่กำลังทดลองค้นคว้า ให้มีกำลังใจปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น ถึงแก่ได้ประทานทุนสำหรับค้นคว้าและการสอนในโรงพยาบาลศิริราช

๑ สารศิริราช ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๕,๑๐ (กันยายน-ตุลาคม, ๒๕๐๖).

มีตัวอย่างข้อหนึ่ง ซึ่งน่าจะนำมากล่าว คือ ในระหว่าง พ.ศ. ๒๔๖๗ ศาสตราจารย์ชาวต่างประเทศในแผนกสตรีวิทยา ต้องการจะปฏิบัติการทดลองในลิง แต่ที่อันสมควรจะเลี้ยงลิงไม่มีในโรงเรียนแพทย์ พระองค์ถึงกับทรงรับเลี้ยงไว้ในวัง ตัวอย่างนี้แสดงอย่างชัดเจนว่า พระองค์ได้ทรงพยายามสนับสนุนช่วยเหลือผู้ที่ทำการค้นคว้าทดลองในทุกทางเท่าที่จะทรงทำได้

สมเด็จพระบรมราชชนกได้อภิเษกสมรสกับนางสาวสังวาลย์ ศาละภักดิ์ ณ วังสระปทุม เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๓ ผู้ซึ่งสำเร็จวิชาพยาบาล ณ โรงพยาบาลศิริราช แล้วได้รับพระราชทานทุนเล่าเรียนไปศึกษาต่อในสหรัฐอเมริกา ที่มหาวิทยาลัยชิคมอนต์ในเมืองบอสตัน ต่อมาได้สถาปนาขึ้นเป็นสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงมีพระโอรสและพระธิดา รวม ๓ พระองค์ คือ

๑. สมเด็จพระพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา ประสูติวันที่ ๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๖ ณ กรุงลอนดอน

๒. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ทรงพระราชสมภพ เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๘ ณ เมืองไฮเดลเบิร์ก ประเทศเยอรมัน

๓. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระราชสมภพ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๐ ณ โรงพยาบาล Mount Auburn เมืองเคมบริดจ์ มลรัฐแมสซาชูเซตต์ ประเทศสหรัฐอเมริกา

สมเด็จพระบรมราชชนกได้เสด็จไปสหรัฐอเมริกาอีกครั้งหนึ่ง ใน พ.ศ. ๒๔๖๓ เพื่อทรงศึกษาต่อจนสำเร็จ ได้รับประกาศนียบัตรการสาธารณสุข (C.P.H.) เมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๔ หลังจากนั้นก็ได้เสด็จกลับมาทรงทำงานอยู่กับราชแพทยาลัย ซึ่งปรากฏว่าทรงได้รับความขัดข้องในการปฏิบัติงานอยู่เป็นอันมาก เป็นต้นว่าในที่ประชุมราชแพทยาลัยคราวหนึ่งเกี่ยวกับเรื่องแผนผังโรงเรียนแพทย์ ได้มีแพทย์ผู้หนึ่งกล่าวขึ้นเป็นทำนองว่าไม่ควรฟังพระดำริของพระองค์ท่านให้มากนัก เพราะมิใช่แพทย์ ทำให้ทรงน้อยพระทัยที่พระดำรัสของพระองค์ไม่ค่อยมีน้ำหนัก แต่มิได้ทรงกริ้ว เพราะทรงตระหนักว่า การแพทย์นั้นเป็นวิทยาศาสตร์แขนงหนึ่ง พระวาจาของเจ้าฟ้าก็ไม่สามารถถลบบ้างทฤษฎีของวิทยาศาสตร์ได้ และเป็นเหตุให้ทรงมูมานะที่จะเอาชนะให้ได้ จึงได้ทรงตัดสินพระทัยเสด็จสหรัฐอเมริกาอีกครั้งหนึ่ง คราวนี้

ศึกษาวิชาแพทย ณ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เมืองบอสตัน และทรงได้รับความสำเร็จ ได้รับปริญญาแพทยศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ เกียรตินิยม (M.D. Cum Laude) เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๑ ทรงได้รับการแต่งตั้งเป็นสมาชิกของ Alpha Omega Alpha (α α) หลังจากนั้นทรงมีพระประสงค์ที่จะศึกษาวิชากุมารเวชศาสตร์ต่อ แต่ไม่สำเร็จ เนื่องจากพระอนามัยของพระองค์ยังไม่ปกติ ถึงอย่างไรก็ตามพระองค์ก็ยังทรงอุทิศสัปดาห์เขียนเรื่องเกี่ยวกับพยาธิตัวดีดในเด็กจากการกินปลา โดยให้ชื่อเรื่องว่า *Diphyllobothrium in Massachusettes* ลงพิมพ์ในจดหมายเหตุของแพทยสมาคมอเมริกัน ฉบับลงวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๒๘

เมื่อทรงสำเร็จการศึกษาพระอนามัยก็เริ่มทรุดโทรม จนทรงต้องรับการผ่าตัดพระนาภีเนื่องจากไส้ติ่งอักเสบ และพระวักกะที่ไม่ใคร่ปกติอยู่แล้วก็กำเริบขึ้นอีก ผลของการตรวจอย่างละเอียดครั้งนี้ นายแพทย์ชายุโรปผู้หนึ่งกราบทูลว่า พระองค์จะมีพระชนม์ต่อไปได้อีก ๒ ปี

ในตอนปลายปี พ.ศ. ๒๔๗๑ สมเด็จพระบรมราชชนก เสด็จกลับถึงประเทศไทย ในสมัยนั้นการแพทย์แผนปัจจุบันยังไม่อยู่ในความนิยมของชาวไทย ยิ่งชนชั้นเจ้านายแล้วยิ่งไม่ชอบเป็นแพทย์ เพราะชีวิตนายแพทย์ลำบากมาก ไม่สมพระเกียรติของเจ้านายชั้นสูง แต่สมเด็จพระบรมราชชนกก็ทรงมุ่งมั่นที่จะเป็นแพทย์ด้วยอุทิศตน ตั้งที่มีพระตำราสันทัดที่ประชุมประจำปีของแพทยสมาคมแห่งกรุงสยาม ปี ๒๔๗๑ ว่า “พระประสงค์อันแท้จริงของการเป็นแพทย์ของพระองค์ ก็คือ เพื่อทำพระองค์เองให้เป็นประโยชน์แก่มนุษยชาติ” และทรงมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติตามพระประสงค์นั้น โดยได้มีลายพระหัตถ์ติดต่อล่วงหน้ามาให้ทางการพิจารณาตามพระประสงค์ที่จะทำหน้าที่แพทย์ประจำบ้านที่ศิริราชพยาบาล แต่ทางการไม่อาจสนองพระประสงค์ได้ เพราะเกี่ยวข้องกับฐานันดรศักดิ์ของพระองค์ และราชประเพณีเป็นเหตุ จึงทรงไม่พอพระทัยที่จะอยู่เฉยๆ โดยไม่ได้ทำประโยชน์ ดังพระคำรัสว่า

“โดยความจงรักภักดีของฉัน ต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉันไม่สามารถจะรับหน้าที่ใด ๆ ของรัฐบาลเพียงแต่เป็นเครื่องประดับ และรับเงินเดือนสำหรับการทำเช่นนั้น ถ้าเรื่องเป็นเช่นนั้น ฉันรู้สึกว่าคุณควรจะออกจากหน้าที่นั้นดีกว่า และให้ข้าราชการที่ควรจะทำและเป็นที่ต้องการได้เงินเดือนของรัฐบาลมากกว่าฉัน เข้าทำแทน”

ดังนั้น จึงทรงเปลี่ยนความตั้งใจพระทัยเสด็จไปปฏิบัติหน้าที่เป็นแพทย์ประจำบ้านที่โรงพยาบาลแมคคอมมิค จังหวัดเชียงใหม่ ตามที่ทางการของโรงพยาบาลนั้นกราบทูลอัญเชิญมา สมเด็จพระบรมราชาชนกได้เสด็จไปถึงเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๒ และได้เสด็จประทับร่วมอยู่กับครอบครัวของ ดร. อี.ซี. คอร์ท ผู้อำนวยการโรงพยาบาลแมคคอมมิคในครั้งนั้น ที่ประทับเป็นตึกเล็กๆ และทรงมีมหาดเล็กรับใช้เพียงคนเดียว ทรงใช้เวลาส่วนใหญ่ กับผู้ป่วยในโรงพยาบาล และปฏิบัติพระองค์เยี่ยงแพทย์ธรรมคาสามัญผู้หนึ่งไม่โปรดให้แพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่อื่นของโรงพยาบาล ผู้ปฏิบัติงานร่วมกับพระองค์ประพฤติดต่อพระองค์เยี่ยงเจ้านายผู้สูงศักดิ์ ทรงปฏิบัติพระองค์อย่างสามัญชน เวลาจ่ายใบสั่งยา ก็ทรงลงพระปรมาภิไธยคล้ายสามัญชนว่า “มหิดล สงขลา” แม้ว่าพระสุขภาพจะไม่ดีนัก แต่ก็ทรงมีความสุขเป็นอันมากกับการที่มีโอกาสเป็นหมอได้อย่างเต็มที่ ในช่วงระยะเวลาไม่นานก็มีกิตติศัพท์แพร่หลายทั่วไปว่า มีแพทย์เป็นเจ้าฟ้า มาทรงปฏิบัติงานอยู่ที่โรงพยาบาลแมคคอมมิค ผู้ป่วยไข้ที่มารับการตรวจบำบัดโรคที่โรงพยาบาลในครั้งนั้น ขนานนามพระองค์ท่านว่า “หมอเจ้าฟ้า”

สมเด็จพระบรมราชาชนกมีโอกาสนประทับที่เชียงใหม่ให้ผู้คนชาวเชียงใหม่ได้ชื่นชมในพระกรุณาเพียงช่วงเวลาไม่ถึงเดือน ก็ต้องเสด็จกลับกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๒ เพราะทรงประชวร ทรงประชวรอยู่ประมาณ ๔ เดือน จนถึงวันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๒ เวลา ๑๖.๔๕ นาฬิกา ก็เสด็จสิ้นพระชนม์ รวมพระชนม์มาได้ ๓๗ ปี ๘ เดือน กับ ๒๓ วัน เนื่องจากพระบิณฑบาต มีน้ำค้าง และพระหทัยวาย นับเป็นการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ของวงการแพทย์ไทย ดังนั้น วันที่ ๒๔ กันยายน จึงเรียกกันว่า “วันมหิดล” และในวันนี้ ชาวแพทย์และประชาชนทั้งหลายจึงพร้อมใจกันมีพิธีวางพวงมาลาที่พระรูปของพระองค์ และพร้อมจิตรำลึกถึงพระกรุณาธิคุณกับผลงานอันยิ่งใหญ่ที่ได้ประทานไว้เป็นประจำ

พระอิสริยยศ*

พระฐานันดรศักดิ์ ยศทหารเรือ ตำแหน่ง และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ที่ได้รับพระราชทาน คือ

๑ ประยุกท ติพิพนธ์ ราชตระกูล (กรุงเทพมหานคร. สยาม, ๒๕๑๑) หน้า ๘๓-

พระฐานันดรศักดิ์

๑. พระสุพรรณบัฏ กรมขุนสงขลานครินทร์ ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๔๖
๒. พระสุพรรณบัฏ กรมหลวงสงขลานครินทร์ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๒
๓. พระสุพรรณบัฏ สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมชนกนาถ ๑๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๓

พระยศทหารเรือ

๑. สัญญบัตร เรือตรี ๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๔
๒. สัญญบัตร เรือโท ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๗
๓. สัญญบัตร นาวาเอก ๑๙ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๗

ตำแหน่ง

๑. สำรองราชการกรมเสนาธิการทหารเรือ ๓ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๘-๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๘
๒. ประจำกองอาจารย์นายเรือ แผนกแต่งตำรา ๑๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๘-๑๙ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๘
๓. มหาอำมาตย์ตรี อธิบดีกรมมหาวิทยาลัย กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๔๖๗
๔. นายพันโท ประจำกรมทหารราบที่ ๑ พ.ศ. ๒๔๖๗
๕. นายกองโท นายเสื่อป่าพิเศษ พ.ศ. ๒๔๖๗
๖. นายกรรมการคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๔๖๘
๗. มหาอำมาตย์ตรี ข้าหลวงสำรวจการศึกษาทั่วไป กระทรวงศึกษาธิการ
๘. นายพันเอก ราชองครักษ์พิเศษ ประจำกรมทหารราบที่ ๑ จ.ป.ร. พ.ศ. ๒๔๖๙
๙. นาวาเอก ราชองครักษ์พิเศษ ๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๙
๑๐. กรรมการสภาภาษาสยาม
๑๑. กรรมการกิตติมศักดิ์ โรงเรียนนาขिरาวุธวิทยาลัย

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

๑. ภราดรมหาจักรีบรมราชวงศ์
๒. นพรัตน์ราชวรามาภรณ์
๓. ปฐมจุลจอมเกล้าวิเศษ
๔. เหรียญรัตนาภรณ์ รัชการที่ ๕
๕. เหรียญรัตนาภรณ์ รัชการที่ ๖
๖. เหรียญบรมราชภิเษกทอง รัชกาลที่ ๗

พระปรีชาญาณ และพระราชกรณียกิจ

การทัพเรือ

สมเด็จพระบรมราชชนกทรงโปรดที่จะบำเพ็ญพระองค์ให้เป็นประโยชน์ ทั้งทรงประกอบด้วยพระจริยาวัตรอันควรแก่การเคารพนับถือเป็นอย่างยิ่ง ทรงปฏิบัติพระองค์ ตามควรแก่เหตุ กล่าวคือ ในระยะเริ่มต้นการศึกษาทรงศึกษาวิชาทหารบก แต่เมื่อเป็นความประสงค์ของรัฐบาลที่จะให้ทรงศึกษาวิชาทหารเรือ ก็ทรงอนุวัตตามมาศึกษาจนสำเร็จ จนได้มาทรงปฏิบัติหน้าที่ในราชนาวีไทย และทรงมีพระนิสสัยเป็นทหารเรืออย่างแท้จริง เหาพระทัยในเรื่องการสร้างสรรคให้เจริญขึ้นตามลำดับ ดังพระนิพนธ์ตอนหนึ่ง ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาชัยนาทนเรนทร ว่า

“เมื่อเจ้าฟ้ามหิตล ได้ทรงศึกษาวิชาทหารเรือในเยอรมัน ได้ทรงนายเรือตรีแล้ว ท่านก็เสด็จกลับมารับราชการในทหารเรือไทย แต่กองทัพเรือไทย ในเวลานั้นมีเรือน้อยเกือบจะเรียกว่าเป็นกองทัพเรือจริงๆ ไม่ได้ เจ้าฟ้ามหิตล รมีพระวิสัยเป็นทหารเรือจริงๆ จึงรู้สึกคับพระทัย แต่ไม่ทรงทั้งทหารเรือทีเดียว ทรงคิดถึงเรื่องเรือรบเป็นอันมาก ท่านสนพระทัยในเรื่องเรือเล็กๆ ที่ได้ อาจมีได้มาก ทรงนึกถึงเรือคาน้ำเป็นพิเศษ เมื่อนึกถึงเรือคาน้ำแล้ว ปัญหาเรื่องอาหารจึงได้เกิดขึ้น คือ คนไทยชอบกินข้าวที่หุงขึ้นสดๆ เป็นอาหารประจำวัน และอาหารสำคัญ แต่การหุงต้มในเรือคาน้ำทำไม่ได้เหมือนในเรือชนิดอื่นๆ จะต้องมีเสบียงกรังที่ไม่ต้องหุงต้มสดๆ ตีคไป ในเรืออย่างในเรือของฝรั่ง จะต้องคิดหาอาหารที่เก็บเอาไปได้

อย่างนั้น และให้เหมาะแก่คนไทย และเป็นประโยชน์ในการยังชีพ และบำรุงกำลังอย่างดีที่สุดด้วย”

ระหว่างที่รับราชการทหารเรือนั้น พระองค์ทรงวางพระองค์เป็นนักประชาธิปไตยที่ไม่ยอมให้ฐานันดรศักดิ์มาเกี่ยวข้องกับตำแหน่งราชการ ไม่ทรงโปรดให้นายทหารยศสูงกว่ามาถวายความเคารพพระองค์ และยังโปรดให้กองรักษาการณ์งดถวายความเคารพพระองค์ในฐานะเป็นสมเด็จพระเจ้าฟ้า

สมเด็จพระบรมราชชนกทรงโปรดที่จะถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่นักเรียน เช่น พระองค์ทรงชำนาญในเรื่องปืน ก็สามารถถอดปืนนำออกมาสอน และนำกลับเข้าที่เดิมได้อย่างชำนาญชำนาญ

ความชำนาญพิเศษ ในด้านเกี่ยวกับการทัพเรือของสมเด็จพระบรมราชชนกยังปรากฏหลักฐานจากบันทึกความทรงจำของพลตรี พระศักดาพลรักษ์ว่า ในระหว่างที่ทรงศึกษาอยู่ในโรงเรียนการทหารเรือ Imperial German Naval College ที่เยอรมัน ทรงสอบได้เป็นที่ ๒ และในปีสุดท้ายของการศึกษา ทรงชนะการประกวดการออกแบบเรือดำน้ำ และอีกตอนหนึ่ง จากหนังสือเรื่อง “เกิดวังปารุสก์” พระนิพนธ์โดย พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ได้ทรงเล่าไว้ตอนหนึ่งว่า... *ทูลหม่อมมาแดง ท่านโปรดทำเรือรบเล็กๆ ซึ่งท่านสลักขึ้นเอง โปรดใช้ไม้ และทรงทำไว้มากมายหลายลำ จนเอาออกมาวางบนพื้นจัดกระบวนเรือรบได้ ท่านได้ประทานเรือเหล่านี้แก่ข้าพเจ้าหลายลำ เมื่อเร็วๆ นี้ ข้าพเจ้า ได้รับลายพระหัตถ์จากสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ส่งรูปเรือรบเล็กๆ ที่พระองค์ได้ทรงสลักขึ้นมาโดยใช้ไม้ และตรัสถามว่า “เหมือนกันกับอย่างที่สมเด็จพระราชบิดา ได้ทรงทำหรือไม่” และขอให้ข้าพเจ้าเล่าถวายอย่างละเอียด ว่าทูลหม่อมมาแดง ได้ทรงทำเรือเล็กๆ ไว้อย่างใดบ้าง ...”*

อักษรศาสตร์

สมเด็จพระบรมราชชนกทรงใฝ่พระทัยในคำภาษาไทย และหนังสือเป็นอย่างมาก จะเห็นได้จาก ลายพระหัตถ์ที่มีถึงพระยาเมธาธิบดี ปราชญ์สำคัญคนหนึ่งของไทย มีข้อความแสดงให้เห็นถึงความสนพระทัยในคำการใช้ภาษา และแนวความคิดเรื่องอักษรศาสตร์ ลายพระหัตถ์ของสมเด็จพระราชบิดามีข้อความดังต่อไปนี้

๖๙, Longwood Avenue

Brookline Massachusetts U.S.A.

วันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๐

แจ้งความมายังพระยาเมธาธิบดี ทราบ

หนังสือของเจ้าคุณ เรื่อง "บรมเดชาอนุภาพแห่งยุทธิธรรม" ใ้รับแล้ว ขอบใจ
เจ้าคุณมากที่อุทิศส่้านึกถึงสหายของเจ้าคุณที่อยู่สุดหล้าฟ้าเขียว

หนังสือเล่มนี้อ่านเพลินดีมาก แต่สิ่งที่จับใจที่สุด คือ คำนำของเจ้าคุณ จริงของ
เจ้าคุณที่ภาษาไทยของเราถึงจะบกพร่องอย่างไรก็ตามยังมีวิธีผูกประโยค มีวิธีแสดงความคิด
แสดงโวหารมาก และที่พอจะใช้เป็นภาษาที่จะเผยแพร่ความคิด และลึกซึ้งได้ และถึงแม้จะมี
มีผู้ใดมายกเหตุผล และตัวอย่างแสดงว่าภาษาไทยเวลานี้ยังขาดคุณสมบัติต่าง ๆ ที่จะใช้แสดง
ความคิดของชาวตะวันตกได้ พอที่จะทำให้ข้าพเจ้าต้องยอมรับเห็นด้วย คำตอบของข้าพเจ้า
ก็คงเป็นว่า "เราก็จะต้องพยายามทำนุบำรุงให้ภาษาของเราเจริญขึ้นทั้งในสมบัติแห่งคำ และ
วิธีผูกประโยค เรียงความให้สามารถแสดงความคิดของคนชนิดใดได้ทั้งตะวันออกและตะวันตก
เป็นกิจจำเป็นเท่ากับภารกิจที่ต้องมีทหาร หรือสร้างทางรถไฟ"

แต่ที่ว่าที่เจ้าคุณมีความเห็นว่า เมื่อเรามีภาษาดีพอแล้ว เราก็ควรจะแปลหนังสือ
ต่าง ๆ ของต่างประเทศมาอ่านเล่นหรือเรียน จะดีกว่าที่จะไปตั้งหน้าเรียนภาษาของคนอื่นเพื่อ
จะได้อ่านหนังสือของเขาออก ขอนข้าพเจ้าขอแสดงความเห็นแย้ง ขอยกตัวอย่างว่า เวลานี้
ข้าพเจ้ากำลังพยายามจะรวบรวมความรู้ต่าง ๆ ในเรื่องโรคเมื่องร้อนที่ชาวตะวันตกได้สะสมไว้
ยกตัวอย่างโรค *Frambacsia tropica* โรคเดียวเท่านั้น มีเรื่องราวที่ควรรู้มากเหลือเกิน ถึง
แม้แต่จะอ่านแล้วย่อความไว้เท่านั้น ก็เกือบจะไม่มีเวลาเสียแล้ว อย่าคิดถึงแปลเลย และความรู้
เรื่องโรคนี้ออกใหม่ทุก ๆ เดือน หลายเรื่อง ใครจะมานั่งเอาเวลามาแปล ถึงในประเทศ
อเมริกาเอง ซึ่งเขามีคนถึง ๑๐๐ ล้าน ยังสู้ไม่แปล กลับให้ผู้ที่เรียนวิชาแพทย์เรียนภาษา
ฝรั่งเศสกับเยอรมัน เพื่อจะได้อ่านเรื่องที่ชนสองชาตินี้เขียนไว้ ออก แม้พวกเขาเองก็มี
ความสามารถทำการค้นคว้าหาวิชาพอที่จะไม่ต้องพึ่งพาอาศัยชาติอื่น ประเทศของเรายังไม่มีผู้
ทำการค้นคว้าหาวิชาแพทย์สักคนเดียว จึงจำเป็นต้องพึ่งต่างประเทศ ฉะนั้นในทางวิทยาศาสตร์
แล้ว จะคอยพึ่งผู้แปลหนังสือแล้วจะไม่วันเจริญ เพราะเราขาดคนแปล และเมื่อแปลแล้ว

ยังจะต้องออกเงินพิมพ์คำแปลอีก จึงจะแพร่หลายได้ ถ้าเราอ่านภาษาต่างประเทศได้แล้ว ไม่ต้องเสียเวลาแปล และไม่ต้องเสียเงินพิมพ์ เพราะเขาพิมพ์มาให้แล้ว ถึงแม้เราจะไม่รู้ทุกภาษารู้แต่ภาษาที่มีคนหมู่มากพูด เช่น ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส หรือเยอรมัน เราก็พอจะหาคำแปลของเรื่องที่มีผู้เขียนในภาษาอื่น ๆ ได้ เพราะที่จริงการแปลเพื่อที่จะให้คุ้มทุนที่ออกกำลังกายปัญญา และทรัพย์ จำจะต้องมีคนอ่านมาก

แต่การที่จะแปลหรือเขียนเรื่องต่าง ๆ ในภาษาไทยนั้น มีคุณทางอื่นสำคัญกว่าที่จะแปล คือ เราจะต้องพยายามเพาะความคิดของเราให้เป็นคุณลักษณะของชาวเราโดยเฉพาะ เจ้าคุณไม่เห็นควรที่เราจะขอยืมภาษาของเขามาพูด ข้าพเจ้าขอส่งเสริมความคิดอันนี้ต่อไป ถึงกับว่าเราไม่ควรขอยืมความคิดของเขามาคิด เราควรมีสง่เกิดจากสมองของเราเองมาแสดงในภาษาของเรา

เมื่อเรามีความคิดแล้ว ข้าพเจ้าเชื่อว่า เราคงจะสร้างภาษาของเราเองให้เป็นเรื่องมีชื่อเสียงแสดงความคิดอันนั้นได้ ภาษาอาจตามความคิดได้

ตามความวิจารณ์ของข้าพเจ้าเห็นว่า ผู้ที่ติภาษาของเราไม่มีคำตอบพอเพียงที่จะใช้แสดงความคิดต่าง ๆ ได้ นั้น มองเห็นปัญหาไม่ลึกพอ ที่จริงมีข้อบกพร่อง ๒ ข้อ คือ

๑. เราไม่รู้ภาษาของเราเองดีพอ
๒. หรือไม่ เราก็ไม่มีความคิดอิสระของเราเองพอที่จะนำมาแสดง

ฉะนั้น สิ่งที่เราต้องการจริง ๆ นั้นก็คือการอบรมความคิดที่จะให้มาใช้เป็นเนื้อเรื่องแสดงโวหาร และสมบัติคำของภาษาของเรา

ข้าพเจ้าเองได้ใฝ่ใจอยู่มากในหมู่นี้ ที่จะหาทางชักนำ และอุดหนุนให้คนไทยเราทำความพยายามอบรมความคิดแต่ยังไม่แน่ใจว่าจะใช้วิธีชักชวนและอุดหนุนนี้ลงในรูปอย่างไร บางทีจะเป็นฐานะรางวัลประจำปี สำหรับเอกสารหรือหนังสือเรื่องในภาษาไทยที่จะต้องเป็นต้นฉบับจริง ๆ ไม่ใช่แปลหรือดัดแปลงมาจากเรื่องต่างประเทศ หรือเรื่องไทยโบราณ เรื่องนี้ถ้าเจ้าคุณมีเวลาว่างช่วยคำวิจารณ์ได้จะเป็นบุญคุณเป็นอันมาก

แต่อย่างไรก็ดี ในการที่เจ้าคุณได้พยายามแปลหนังสือเล่มนั้นขึ้นได้ แปลทั้งภาษาไทยและความคิดฝรั่งให้เป็นไทยได้ทั้งสองอย่าง ต้องนับว่าเป็นศิลปินประเสริฐ ควรได้รับความนิยมนำข้าพเจ้าขออนุโมทนาในความหมั่น และทำให้มีความหวังว่าบางทีจะได้รับหนังสือ

ACC. No.	67465
DATE RECEIVED ๘ ก.ย. 2533	
CALL No.	

ต้นความคิดจากเจ้าคุณในภายหน้า

ในที่สุด ขอแสดงความขอบคุณที่ ครอบครัวสบายดี และส่งความระลึกถึงมายังเจ้าคุณ และแม่อรุณ ส่วนตัวข้าพเจ้าเองนั้น เคารพรัยที่อาการเจ็บโรคไตนั้นมีทางหายขาดน้อยมาก มีแต่จะทรงไปได้พอที่จะยังรักษากำล้างไว้ทำกิจการที่จะเป็นประโยชน์ได้บ้าง ระวังไม่ให้ทรุดโทรมและวิธีระวังในประเทศนี้ คิดว่า ไม่ใช่เพราะเหตุอื่น นอกจากว่า เหตุที่จะทำให้ร่างกายทรุดโทรม มีน้อยกว่าเท่านั้น และตามที่สังเกตมา อาการก็ยังทรงอยู่ในระดับที่ยังว่า ยังใช้การทำงานได้มาสองปีแล้ว บางทีอาจจะรักษาระดับนี้ไว้ได้อีกหลายปี

ด้วยความนับถืออย่างสูง

มหิดล.

การศึกษา

พระกรณียกิจของสมเด็จพระบรมราชชนกในคํานเกี่ยวกับการศึกษา ปรากฏหลักฐานทางเอกสารว่า ในปี พ.ศ. ๒๔๖๗ ทรงดำรงตำแหน่ง มหาอำมาตย์ตรี อธิบดีกรมมหาวิทยาลัยกระทรวงศึกษาธิการ ภายหลังจากนั้น ต่อมาทรงดำรงตำแหน่งนายกรรมการคณะแพทย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาอำมาตย์ตรี ข้าหลวงสำรวจการศึกษาทั่วไป กระทรวงศึกษาธิการ และกรรมการกิตติมศักดิ์โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย

สมเด็จพระบรมราชชนกทรงแสดงทัศนะเกี่ยวกับการศึกษาไว้หลายกรณีด้วยกัน อาทิ เช่น กรณีที่รัฐบาลในขณะนั้น ขึ้นค่าเล่าเรียนชั้นมัธยมในยามที่เศรษฐกิจของประเทศกำลังเสื่อมโทรม จึงเป็นข่าวพาดหัวในหน้าหนังสือพิมพ์สมัยนั้นครึกโครมมาก ถึงกับมีการถวายฎีกาต่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว นายรวม ยอดทัย นักหนังสือพิมพ์ที่มีชื่อเสียงนั้น ได้แนะนำให้นายชุ่นใช้ แม้นมาศ และคณะนักเรียนผู้ถวายฎีกาได้ยื่นสำเนากราบทูลสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอเจ้าฟ้ากรมขุนสงขลานครินทร์ด้วย เพราะเจ้าฟ้าพระองค์นี้ ทรงใฝ่พระทัยในการศึกษาอยู่เป็นอันมาก นายชุ่นใช้ จึงปฏิบัติตาม ปรากฏว่าเมื่อสมเด็จพระบรมราชชนกได้รับสำเนาฎีกาฉบับนั้น ก็ทรงมีลายพระหัตถ์ตอบ ข้อความทั้งหมดนั้นหนังสือพิมพ์รายวัน กรุงเทพฯ ฯ เดลิเมล์ ได้นำมาลงพิมพ์ในฉบับประจำวันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๒ ภายใต้

หัวเรื่องว่า “พระเกียรติคุณของทูตกระหม่อมสงขลา ฯ ยังไพโรจน์อยู่” ความตอนหนึ่งที่ทรงตอบแสดงทัศนะเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาเล่าเรียน มีว่า

“... การศึกษา^{นี้}เป็นคุณล้ำเลิศ และของดีทุกอย่างต้องมีราคาสูง ถ้าไม่มีราคาสูงแล้วจะได้อย่างไรได้ การตั้งโรงเรียนและจะบำรุงให้ดีขึ้นก็ต้องการเงินบำรุง เป็นธรรมดาอยู่เองที่ผู้รับผลประโยชน์จะต้องเป็นผู้บำรุง จึงต้องเก็บเงินจากผู้เข้าเรียน

จริงอยู่ รัฐบาลมีกิจที่จะให้การศึกษาแก่ราษฎร จึงได้มีการเก็บเงินรัฐูปการจากราษฎรชายฉกรรจ์ทุกคน และเก็บเงินค่ารักษาฟรีโดยเฉพาะในบางมณฑล เพื่อทำการศึกษาสำหรับประชาชน ราษฎรของเราจน และยังมีความนิยมน้อย ในการศึกษาจึงต้องเก็บแต่น้อย เมื่อเก็บได้น้อยจึงจำจะต้องมีโรงเรียนที่มีหลักสูตรแต่ชั้นต่ำ คือ ปฐมศึกษาเท่านั้น เพราะเงินรายนี้ได้มาจากราษฎรโดยมาก ผลประโยชน์ก็ย่อมจะต้องแผ่ไปให้ตกแก่ชนหมู่มาก ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงมุ่งบำรุงปฐมศึกษาเป็นส่วนมาก จะเก็บเงินจากหมู่มากมาบำรุงโรงเรียนมัธยมสูง ๆ เช่น โรงเรียนที่ท่านได้กล่าวนามมานั้น สำหรับชนหมู่เล็กนั้น เชื่อว่าไม่ถูกต้องธรรมเนียมของการปกครองด้วยเหตุฉะนี้ เมื่อมีผู้ประสงค์จะได้รับการศึกษาสูงขึ้นไป บุคคลนั้นก็ต้องให้ราคาสูงแลกเปลี่ยนกับประโยชน์ที่ตนจะได้ เห็นว่าเป็นการยุติธรรม

เมื่อเปรียบเทียบถึงการใช้จ่ายสำหรับการศึกษาในบ้านเมืองที่ใกล้เคียงกับประเทศของเราแล้ว จะเห็นได้ว่าประเทศสยามยังจ่ายเงินสำหรับศึกษาน้อยนัก ถ้าพิจารณาต่อไปแล้ว ก็จะแลเห็นได้ว่า คนไทยเรายังไม่มีความนิยมในการศึกษา

แต่เมื่อพิจารณาถึงสถิติของการใช้จ่ายสำหรับชนิดของการศึกษาต่าง ๆ แล้วจะแลเห็นได้ว่า ประเทศสยามกลับเป็นประเทศที่จ่ายเงินสำหรับมัธยมศึกษามากกว่าประเทศอื่น ข้าพเจ้ารำลึกได้ว่า ประเทศญี่ปุ่น ๑๓ เปอร์เซนต์ของรายจ่ายการศึกษาทั้งหมดให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา รัฐบาลฟิลิปปินส์จ่ายประมาณ ๑๑ เปอร์เซนต์ รัฐบาลอินเดียจ่ายประมาณ ๑๕ เปอร์เซนต์ แต่รัฐบาลสยามจ่ายถึง ๑๗ เปอร์เซนต์ ประเทศยุโรปและอเมริกา จ่ายกันประมาณ ๑๐ เปอร์เซนต์ ฉะนั้นจะว่ารัฐบาลสยามบำรุงโรงเรียนมัธยมน้อยไปนั้นเห็นจะไม่ได้ ถ้าจะเพียงว่ารัฐบาลสยามบำรุงการศึกษาทั่วไปยังน้อยอยู่ก็ว่าได้ แต่ข้าพเจ้าก็ชี้เหตุผลให้แล้วว่า เพราะยังขาดความนิยม

คราวนี้ กล่าวถึงความชำนาญของข้าพเจ้าเองในเรื่องการศึกษาในประเทศสยาม ข้าพเจ้าสนใจในการศึกษามาก จึงมีผู้ปรึกษาถึงการศึกษาของบุตรและธิดาหลายรายและบางรายก็ขอความ

อุทหนุแทบทุกราย ข้าพเจ้าได้มีโอกาสพิจารณาใช้จ่ายของครอบครัวนั้น เห็นว่า โดยมากเขาตั้งรายจ่ายสำหรับการอยู่กิน การแต่งกาย การทำบุญ การรับแขก การเล่นและการ มหรสพ แต่น้อยรายที่ตั้งรายจ่ายสำหรับการศึกษา ในโรงเรียนสตรีแห่งหนึ่งมีนักเรียนหลายราย ที่นั่งชั้นแพร สวมเสื้อแพร และแต่งกายเครื่องเพชร ทอง แต่ไม่มีเงินมาให้ค่าเล่าเรียน มี มารดาของเด็กหลายคนมาร้องให้อ่อนนอนให้ข้าพเจ้าออกเงินให้แก่บุตรของเขาได้เล่าเรียน แต่ตน เองนั้น นั่งรถยนต์มา และสวมแหวนเพชรทั้งสองมือ เมื่อยกผ้าเช็ดหน้าคางครั้งใด แสงเพชรก็วูบ วาบเข้าตาข้าพเจ้า รู้สึกว่าคุดเหมือนอิเหนาฉลากฤษ ในเรื่องละคร เมื่อเป็นเช่นนี้จะให้ข้าพเจ้า เชื้ออย่างไรได้ว่าผู้้นั้นยากจนถึงไม่มีเงินจะให้การศึกษาแก่ลูกของตนเอง

รวมความว่า รายจ่ายสำหรับศึกษานั้นยังไม่มีตำแหน่งในงบประมาณของครอบครัว คนไทย

มิใช่แต่การศึกษาที่สิ้นราคาเท่านั้น น้ำมันรถยนต์สิ้นราคา บุหรี่ สุรา การดูภาพยนตร์ ก็สิ้นราคาเช่นกัน แต่ก็ไม่เห็นใครร้องว่า ไม่มีเงินสำหรับบำรุงของเหล่านี้ ให้มีตำแหน่งอยู่ในงบประมาณของการใช้จ่ายแห่งครอบครัว ยังไม่เห็นมีใครเลิกสูบบุหรี่ ดื่มสุรา เพราะราคาของเหล่านี้ แพงขึ้น

ด้วยเหตุนี้ ข้าพเจ้าจึงเห็นวิธีแก้ไขปัญหารื่องนี้ จำจะต้องพยายามให้เกิดความนิยม ในการศึกษามากขึ้นทั้งในที่สูงและที่ต่ำ ให้เกิดความเล็งเห็นว่า การศึกษานั้นเป็นสิ่งจำเป็นและเห็น ว่าตัวท่านก็เป็นผู้มีความคล่องแคล่วในการแต่งหนังสือ ควรคิดอ่านแต่เรื่องต่าง ๆ ชักชวนให้คนเรานิยมเห็นว่า การศึกษานั้นเป็นสิ่งควรซื้อด้วยทุนทรัพย์อันมีค่าเหมือนอาหารและเครื่องแต่งกาย ฉะนั้น มนุษย์เราทุกคนยินดีแต่งกาย บางคนลงทุนแต่งกายมากกว่ารายได้เสียอีก กล่าวคือ เสมียนเงินเดือน ๓๐ บาท ต้องนุ่งผ้าม่วง สวมถุงน่องรองเท้าเหมือนพระยาเงินเดือน ๕๐๐ บาท เหตุใดเราจึงยอมเสียเงินแต่งแต่กาย และทำไมเราจึงไม่ยอมเสียเงินค่าปัญญาบ้าง . . .”

ในตอนหนึ่งของบทความพิเศษ จากสารศิริราช ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๙ เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๔๙๔ หน้า ๕๓๖-๕๔๒ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ฝน แสงสิงแก้ว และนายแพทย์ ประพนธ์ เสรีรัตน์ ได้เขียนประวัติของสมเด็จพระบรมราชชนกเมื่อครั้งที่ทรงเป็นพระอาจารย์ ในคณะเตรียมแพทย์ไว้ตอนหนึ่งมีความเกี่ยวกับทรงแนะวิธีปฏิบัติในการเรียนว่า

“... ทูลกระหม่อม ทรงสั่งสอนให้พวกเรา รู้จักจังหวะของการเล่น และการทำงาน ด้วยพระปรีชา นักเรียนในระยณะนั้นมีการเล่นละครเป็นงานประจำปี ประจำคณะ ในการเล่นละคร ครั้งหนึ่ง ๆ ก็ต้องใช้เวลาเป็นอันมากในการซ้อม ทำ และตกแต่งโรงละคร ซึ่งทุกอย่างต้องเสร็จจาก ฝีมือของพวกเราทั้งสิ้น นับตั้งแต่งานกลี จนรับแขก จึงพวกเราเมื่อจวนกำหนดงานการเข้าห้อง เรียนก็ชักกร่อยทรอ เช่น หนีไปทำฉาก หรือแต่งโรงละครกัน พระองค์ท่านมิได้เคยดู หรือทำโทษ พวกเราเลย แต่ทรงกล่าวแก่พวกเราที่ยังเหลืออยู่ในห้องเรียนว่า “พวกเธอทั้งหลาย การเล่นนั้น เป็นของดี การเรียนนั้นก็เป็นของดี และสำคัญ แต่การที่จะให้ดีกว่านั้น คือคนที่เรียนก็ดี และ เล่นก็ดีด้วย” ในวันต่อมาพวกเราไปเรียนกันเต็มห้อง ...”

คติพจน์ของสมเด็จพระราชาธิบดีฯ ที่ได้ทรงบันทึกไว้ แผ่นแรกหน้าสองของสมุด บันทึกปฏิบัติงานในวิชาวิทยาลัยตรี ซึ่งอาจารย์บรอน เพ็นแบร์นเนอร์ ได้เก็บรักษาไว้มีว่า

“True success is not in the learning ; but in its application to the benefii of mankind”

แสดงชัดแจ้งถึงความมุ่งมั่นอันแรงกล้าของพระองค์ท่าน ในการที่จะช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ การศึกษาให้รู้จริงเพื่อเป็นรากฐาน แต่ความสำเร็จอยู่ที่การนำความรู้ขึ้นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ แก่เพื่อนมนุษย์

การแพทย์และการสาธารณสุข

พระกรณียกิจที่สำคัญ ๆ ของสมเด็จพระบรมราชชนกที่เกี่ยวกับการแพทย์ มีนานับ ประการ พระองค์ทรงเป็นประทีปส่องวิถีการแพทย์ของประเทศ ได้รับการถวายพระนามเป็นที่ ยอมรับกันทั่วไปว่าทรงเป็น “บิดาแห่งวงการแพทย์ไทย”

สมเด็จพระชยยามหาฯ ได้ทรงพระนิพนธ์ไว้ในพระนิพนธ์ เรื่อง “ความเป็นมา ของโรงเรียนแพทย์” ว่า

“... การที่ข้าพเจ้าได้ชักชวนให้เจ้าฟ้าพระองค์นี้^๑ มาช่วยในทางการแพทย์ และ ทางโรงพยาบาลศิริราชนั้น มีเหตุผลสำคัญอยู่ สองสามประการคือ

๑. ท่านเป็นเจ้าฟ้าชั้นสูง เท่าที่ข้าพเจ้าผู้เป็นแต่พระองค์เจ้า ได้เข้าไปจัดการศึกษา วิชาแพทย์ และโรงพยาบาลอยู่แล้วนั้น ก็ได้ทำให้เรื่องนั้นเด่นขึ้น และเข้าอยู่ในสายตาของคนมาก

๑ สมเด็จพระบรมราชชนก

ชั้นแล้ว ตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวลงไปจนถึงคนอื่น ๆ ทั่ว ๆ ไป ถ้าได้เจ้าฟ้ามาช่วยด้วยแล้ว จะยิ่งทำให้เรื่องนี้เด่นชัดไปอีก สมัยนั้นคนยังนับถือเจ้านายอยู่มาก ถ้ามีเจ้าชั้นสูง ๆ ทำอะไร คนก็มักจะเห็นว่าเรื่องนั้นต้องเป็นเรื่องสำคัญมาก ถึงกับเจ้านายชั้นสูงก็ทรงอุทิศพระองค์ให้แก่เรื่องนั้น

๒. เจ้าฟ้าพระองค์นี้ มีพระปัญญาแหลม มีความเพียรแก่กล้า จะทรงทำอะไรก็ทำจริงไม่ย่อท้อ

๓. ท่านเป็นผู้มีรายได้สูงมาก แต่ไม่ทรงใช้จ่ายในการบำรุงความสุขสำราญของพระองค์เองอย่างฟุ่มเฟือย โปรดบำเพ็ญกุศลสาธารณะ นึกถึงแต่สาธารณประโยชน์ไม่ทรงแจกเงินแก่บุคคลเป็นส่วนตัวอย่างพร่ำเพรื่อ โปรดอุทิศทุนแก่ผู้ที่ทรงเชื่อว่าจะเล่าเรียนมาทำประโยชน์ให้แก่บ้านเมืองได้ดี และโปรดจ่ายเงินให้ทำอะไรเป็นบีกแผ่นยั่งยืน สำหรับชาติบ้านเมืองต่อไป ตัวข้าพเจ้าเองมีรายได้น้อย จะทำอะไรแต่ละทีก็ต้องเที่ยวไปบอกรายชื่อเงินจากผู้มีทรัพย์สินและใจบุญเงินของตัวเองไม่มีจะให้ แต่เจ้าฟ้ามหิตลามีทรัพย์ส่วนพระองค์ที่ทรงจ่ายได้มาก ๆ เมื่อทรงทำเป็นตัวอย่างได้เช่นนั้นแล้วก็เท่ากับเป็นผู้นำให้คนอื่นเจริญรอยตาม . . . การที่ได้เจ้าฟ้าพระองค์นี้เข้ามาร่วมงานด้วยนั้น ข้าพเจ้าเห็นว่า โรงเรียนแพทย์ และโรงพยาบาลศิริราช ได้ลาอันประเสริฐ จะหาอะไรเปรียบเทียบมิได้”

พระคำริของเสด็จในกรมพระยาชัยนาท ฯ ตามพระนิพนธ์ข้างต้นนั้น บังเกิดผลสมจริงล้วน ตามความคาดหมายโดยที่สมเด็จพระบรมราชชนกได้ทรงทุ่มเททั้งพระสติปัญญา พระกำลังกาย และกำลังทรัพย์ส่วนพระองค์ ให้กับกิจการแพทย์อย่างล้นเหลือ พระกรณียกิจที่สำคัญ ๆ ของพระองค์เฉพาะที่เกี่ยวกับการแพทย์ จำแนกได้ประการใหญ่ ๆ ดังนี้

๑. ทรงส่งบุคคลไปศึกษาวิชาการแพทย์ในต่างประเทศ ด้วยทุนส่วนพระองค์เอง

๒. ประทานทุนแก่มหาวิทยาลัย ให้เก็บดอกผล ส่งคนไปศึกษาเพิ่มเติมในต่างต่างประเทศ เรียกว่า “ทุนวิทยาศาสตร์แห่งแพทย์” เป็นจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท ต่อมาเมื่อใกล้สิ้นพระชนม์ ได้ประทานพระอักษรแสดงความปรารถนาให้ทายาทของพระองค์ทรงส่งเงินจำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท ให้แก่มหาวิทยาลัยภายในกำหนดยี่สิบห้าปี เพื่อจุดประสงค์เช่นเดียวกันเป็นประหนึ่งพระมรดกครั้งสุดท้าย

๓. ประทานเงินไว้เป็น “ทุนเพื่อการค้นคว้า และสอนในโรงพยาบาลศิริราช”

สำหรับให้แพทย์ได้ฝึกหัดค้นคว้าในสาขาวิชาหนึ่งใด

๔. ทรงซื้อที่ดิน และอาคารในโรงเรียนวังหลังเดิม ให้เป็นโรงเรียนนางพยาบาล และหอพัก ได้ประทานเงินซ่อมแซมโรงเรียน และสร้างบ้านสำหรับอาจารย์ผู้ปกครอง รวมเป็นเงินในส่วนนี้ประทาน ๗๕,๐๐๐ บาท ชั้นแรกทรงให้โรงพยาบาลเช่าเป็นมูลค่าปีละ ๑ บาท ต่อมาก็ได้ประทานให้เป็นสิทธิ

๕. ประทานเงินส่วนพระองค์สร้างตึกคนไข้ให้โรงพยาบาล ๑ หลัง และตึกให้ต่อมาได้นามว่า “ตึกมหิตลบำเพ็ญ”

๖. ประทานช่วยค่าก่อสร้างตึกอำนวยการโรงพยาบาลศิริราช

๗. ประทานเงินเดือนสำหรับนางพยาบาลชาวต่างประเทศที่เข้ามาช่วยสอนและวางแผนในโรงเรียนนางพยาบาลตามแผนใหม่

๘. ทรงวังเต็นให้ได้ที่ดินริมแม่น้ำทางด้านเหนือของโรงพยาบาลศิริราชสร้างเป็นหอพักนิติตแพทย์

๙. ทรงติดต่อกับความตกลงกับร็อกกีเฟลเลอร์มูลนิธิ ให้ช่วยปรับปรุงโรงเรียนแพทย์ได้สำเร็จ

ศาสตราจารย์เฮลลิส ได้ประมาณไว้ว่าในระหว่างทรงพระชนม์อยู่ สมเด็จพระบรมราชชนกได้ประทานเงินเพื่อประโยชน์แห่งวงการแพทย์ด้วยประการต่างๆ กันรวมเป็นจำนวนไม่ต่ำกว่า เจ็ดแปดแสนบาท เมื่อรวมกับที่ประทานเป็นพระมรดกไว้อีก ๕๐๐,๐๐๐ บาท จึงเป็นเงินระหว่าง ล้านสองแสน ถึงล้านสามแสนบาท นอกจากนี้ยังทรงพระกรุณาแก่โรงเรียนแพทย์ด้วยประการต่างๆ อีกมากมาย รวมทั้งทรงสละเวลาทำการสอนนิติตด้วยพระองค์เอง และทรงวังเต็นติดต่อกับบุคคล และองค์การต่างๆ ทั้งในและนอกประเทศ ซึ่งล้วนแต่ได้ผลิตผลเป็นคุณประโยชน์แก่การศึกษาแพทย์อย่างเหลือที่จะคณาได้

พระกรณียกิจที่เกี่ยวกับการแพทย์ในส่วนภูมิภาค นายแพทย์สงัด เปล่งวานิช ได้บรรยายไว้ในหัวข้อว่า “สมเด็จพระราชบิดา กับการแพทย์ในส่วนภูมิภาค” จากเวชสารกรมการแพทย์ ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๒ เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๘ หน้า ๑๘๒-๒๐๑ มีความสรุปได้ ๕ ประการ คือ

๒. ทรงร่วมในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการแพทย์ พ.ศ. ๒๕๖๖ ปรากฏ

จากบันทึกของศาสตราจารย์ เอ.จี. เอลลิส ว่า สมเด็จพระราชบิดา ฯ ได้ทรงมีส่วนช่วยแก้ ปัญหาข้อขัดข้องต่าง ๆ ให้ดำเนินไปด้วยดี จนกฎหมายฉบับนี้ประกาศใช้ออกมา นับเป็น กฎหมายฉบับแรกที่ส่งเสริมอาชีพการแพทย์ทั่วไปของไทย รวมทั้งการแพทย์ในส่วนภูมิภาค ให้มีรากฐานและหลักประกันมั่นคงยิ่งขึ้น

๒. เรื่องการสงเคราะห์แม่และเด็ก ทรงดำริให้กรมสาธารณสุขขยายกิจการสงเคราะห์แม่และเด็ก เมื่อได้ทรงรับการแต่งตั้งเป็นกรรมการปกครองวิริยะพยาบาล ก็ได้ทรงวางแผนการให้วิริยะพยาบาลเป็นโรงพยาบาลคลอดบุตร และเป็นศูนย์อบรมนางผดุงครรภ์ สำหรับส่งไปช่วยทำการสงเคราะห์แม่และเด็กทั่วไปทั้งในกรุงเทพฯ ฯ และหัวเมือง

๓. เรื่องการอบรมแพทย์สาธารณสุข ในปี พ.ศ. ๒๔๖๗ กรมสาธารณสุขได้จัดให้มีการอบรมแพทย์สาธารณสุขขึ้นเป็นครั้งแรกที่สถานเสาวภา โดยสมเด็จพระบรมราชชนก ทรงเป็นพระอาจารย์ด้วยพระองค์หนึ่ง ทรงสอนวิชาปฏิบัติการสุขาภิบาล นอกจากการสอนทางทฤษฎีในห้องเรียนแล้ว ยังทรงนำผู้รับการอบรมไปศึกษางานสนามอีกด้วย กล่าวคือ ทรงพาไปดูของจริงตามถนนหนทาง ในตรอกซอกซอยต่างๆ ตลอดจนตามบ้านเรือนของราษฎร อีกด้วยพระองค์เอง เรื่องที่ทรงเน้นเป็นพิเศษ คือ เรื่องส้วม ซึ่งสมัยนั้นส่วนใหญ่ประชาชน ถ่ายลงในแม่น้ำลำคลอง

๔. ทรงเป็นประธานเปิดโรงพยาบาลแมคคอมมิค ที่เชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๖ และยังให้ทุนนักศึกษาแพทย์ไปเป็นแพทย์ประจำ ช่วยฝึกงานปีละ ๒ คน เป็นปีๆ ไป และประทานเงินจ้างแพทย์มาดำเนินการ และใน พ.ศ. ๒๔๗๒ ได้เสด็จไปปฏิบัติหน้าที่เป็นแพทย์ประจำบ้านที่โรงพยาบาลแห่งนี้ด้วย เป็นเวลาประมาณ ๓ สัปดาห์ ก็เสด็จกลับ เพราะทรงประชวร นอกจากนี้ยังได้ทรงบริจาคเงินจำนวนหนึ่งตั้งเป็นทุนสำหรับซื้อเครื่องเอ็กซเรย์ให้ กับโรงพยาบาลแห่งนี้ พระราชกรณียกิจของพระองค์ท่านเป็นที่ทราบซึ่งแก่ชาวเชียงใหม่เป็นที่ ยิ่ง ฉะนั้น ใน พ.ศ. ๒๔๘๓ ชาวเชียงใหม่จึงได้รวบรวมทุนทรัพย์ก่อสร้างตึกคนไข้พิเศษ ขึ้นหลังหนึ่ง ให้ชื่อว่า ตึก "มหิดล" ในบริเวณโรงพยาบาลแมคคอมมิค เพื่อเป็นพระอนุสรณ์แด่พระองค์ท่าน

๕. ทรงเป็นประธานในพิธีเปิดโรงพยาบาลสงขลา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๘ และทรงพระกรุณาประทานเงินบำรุงปีละ ๕,๐๐๐ บาท ทุกปี เป็นลำดับจนเสด็จสิ้นพระชนม์ ต่อมา

ทางโรงพยาบาล ได้ดำเนินการรับบริจาคเงินโดยเสด็จพระราชกุศลร่วมกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานเงินเป็นทุนเดิม ๑๐,๐๐๐ บาท เพื่อสร้างตึกคนไข้อีกหลังหนึ่ง และขอพระราชทานชื่อว่า “ตึกมหิตล อุดลยเดช” แล้วสร้างพระรูปสมเด็จพระบรมราชชนกประดิษฐานไว้หน้าตึกหลังนี้

พระราชกรณียกิจของสมเด็จพระบรมราชชนกที่ทรงมีต่อการแพทย์ในส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะในด้านการป้องกัน คือ การสาธารณสุขนั้น หากทรงมีโอกาสที่จะทรงช่วยด้วยพระองค์เองก็ได้ทรงช่วยอย่างแข็งขัน และทรงสนพระทัยที่จะช่วยส่งเสริมให้ก้าวหน้าไปพร้อมกับด้านการบำบัดอยู่เสมอ ดังจะเห็นได้จากลายพระหัตถ์ ลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๘ ซึ่งทรงมีไปทูลสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณในครั้งนั้นว่า

“...หม่อมฉันรู้สึกเสมอว่า การสาธารณสุขนั้น เป็นการสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งเป็นเรื่องบำรุงกำลังของชาติไทย และเป็นสาธารณสุขประโยชน์แก่มนุษยชาติทั่วไปด้วย เพราะฉะนั้นเมื่อมีโอกาสอันใด ซึ่งหม่อมฉันพอที่จะช่วยออกกำลังกายและสติปัญญา หรือทรัพย์ อันเป็นผลที่ทะนุบำรุงให้การนั้นเจริญขึ้นแล้ว หม่อมฉันยินดีปฏิบัติเสมอ...”

ถ้าจะกล่าวถึงพระกรณียกิจ ทั้งในด้านการแพทย์และการสาธารณสุขที่ได้ทรงมีต่อประเทศชาติเป็นส่วนรวมในช่วงระยะเวลาเพียง ๑๔ ปี ที่ได้ทรงช่วยกิจการนี้แล้ว ก็ใหญ่หลวงเหลือที่จะพรรณนาได้ครบถ้วน จึงควรค่าแก่พระสมัญญานามว่า “พระบิดาแห่งการแพทย์ของไทย” เป็นอย่างยิ่ง

พระจริยวัตร

สมเด็จพระบรมราชชนกได้โปรดประทานตัวอย่างอันดีงามไว้มากมายในพระจริยวัตรที่น่าสรรเสริญยิ่ง พอจะยกมากล่าวเฉพาะที่สำคัญๆ ได้เป็นแต่ละกรณี ดังนี้

การใช้จ่าย

สมเด็จพระบรมราชชนกทรงรับสั่งในที่ต่างๆ เสมอว่า “...เงินของฉันเป็นเงินของราษฎรเขา” ในด้านการใช้จ่ายส่วนพระองค์นั้นทรงกระทำด้วยความประหยัดอย่างยิ่งในทุกๆ ด้าน โปรดวางพระองค์ก็คล้ายๆ กับสามัญชน และไม่โปรดการสุรุ่ยสุร่าย ในระหว่างที่ประทับศึกษาวิชาในต่างประเทศก็แสดงพระองค์เป็นเพียง “มิสเตอร์” มหิตล” ประทับห้องเช่าเหมือน

คนทั่วไป ทรงจับจ่ายใช้สอยอย่างประหยัดในทุกๆ ทาง และทรงกระทำงานบ้านต่างๆ ด้วยพระองค์เอง แม้กระทั่งล้างรถยนต์และชุดนุ่งพระบาท ถ้ามีเหตุผล หรือมีความจำเป็นก็ทรงใช้หรือโปรดประทานโดยควรแก่การณณ์ แม้จะเป็นเงินจำนวนมากก็ได้ทรงเสียดาย แต่ถ้าเป็นการผิดหลักแห่งเหตุผลแล้วแม้เงินจำนวนน้อยก็ทรงแสดงความขัดข้องที่จะจ่าย มีพระคำรัสติดพระโอษฐ์ ซึ่งอ้างกันแพร่หลายอยู่ว่า “เงินไม่ใช่ของฉัน เป็นของศาสนาเขาให้มาใช้ทำประโยชน์แก่บ้านเมือง ไม่ใช่เอาไว้จับจ่ายเล่น”

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงนิพนธ์ไว้ในเกิดวังปารุสก์ เล่ม ๒ หน้า ๗๐-๗๔ ถึงเรื่องนี้ว่า “. . . ทูลกระหม่อมมาแดง” ดูเหมือนจะทรงรำรวยที่สุดในหมู่เจ้าฟ้า ฉะนั้นจึงมีคนแปลกใจว่า เหตุใดท่านจึงไม่เสด็จประทับอยู่ตามโรงแรมอันสมเกียรติ เช่น แคลร์วิจจ์ ท่านทรงอธิบายว่าเป็นเพราะท่านอยากจะเก็บเงินไว้บำรุงสาธารณกุศลที่เมืองไทยดีกว่า หนึ่งในการเสด็จไปอยู่ที่นั่น ก็ได้เสียพระเกียรติเจ้านายอย่างใด เพราะท่านไม่ทรงแถลงว่า พระองค์เป็นเจ้านายชั้นสูง ท่านเรียกพระองค์ท่านว่า มิสเตอร์ มหิดล สงขลา

ทรงเป็นประชาธิปไตย

ส่วนหนึ่งของพระจริยวัตรที่ก่อให้เกิดความนิยมและจงรักภักดีในสมเด็จพระบรมราชชนกอย่างลึกซึ้งได้แก่การไม่ทรงถือพระองค์ว่าสูงด้วยอิสริยยศ ทรงวางพระองค์สนิทสนมกับข้าราชการบริพารคล้ายกับว่าเป็นคนชั้นเดียวกัน ทั้งๆ ที่ทรงฐานันดรศักดิ์สูง ทรงโปรดที่จะเสด็จ ไปไหนมาไหนลำพังพระองค์ ไม่ต้องมีบริพารห้อมล้อม เวลาเสด็จไปทรงสอนนักเรียนแพทย์ที่หอวัง (สนามกีฬาแห่งชาติในปัจจุบัน) ก็ทรงขับรถยนต์คันเล็กๆ ด้วยพระองค์เอง หากพบนักเรียนแพทย์ในระหว่างทาง ก็ทรงหยุดรถรับ ให้ขึ้นนั่งเคียงข้างพระองค์ และทรงสนทนาไต่ถามทุกข์สุขไปด้วย เวลาสอนวิชาปฏิบัติก็ทรงช่วยเหลือนักเรียนแพทย์ ให้ทำงานเช่นเดียวกับอาจารย์อื่นๆ เวลาเสด็จมาที่โรงพยาบาลศิริราชก็ไม่โปรดประทับรถยนต์หลวง แต่โปรดเสด็จด้วยรถ มาจอดที่ท่าพระจันทร์ แล้วประทับเรือจ้างข้ามฟาก ทรงฉลองพระองค์เสื้อราชปะแตน (เสื้อนอกคอปิด) และพระภูษาผ้าสีม่วง น้ำเงิน เช่นเดียวกับข้าราชการทั่วไป เวลาประทับเรือจ้างโปรดประทับที่หัวเรือ บางครั้งคลื่นลมแรง น้ำกระเซ็นเปียกก็ทรงวางเฉย เวลาเสด็จลงและขึ้นจากเรือ โปรดประทานพระหัตถ์พุงคนแก่ หรือคนไข้ หรือ

ไม่กี่ทรงยึดเรือไว้ให้คนอื่น ๆ ลง หรือขึ้น พระองค์มิได้ทรงแสดงพระองค์เหมือนอย่างสามัญชน
เท่านั้น ยังทรงปฏิบัติพระองค์เป็นพลเมืองที่ดี แท้จริงอีกด้วย

ในการทรงปฏิบัติหน้าที่ ก็ไม่โปรดให้ถวายอภิสิทธิ์ ทรงทำงานของพระองค์เช่น
เดียวกับคนอื่น ๆ และทรงยึดหลักระเบียบและเหตุผลเป็นที่ตั้ง เช่น เมื่อทรงมีความเห็นขัดแย้ง
กับกรรมการผู้หนึ่ง ซึ่งเป็นแพทย์ และไม่อาจตกลงกันได้ ในที่สุดกรรมการผู้นั้นอ้างว่าในกรณี
นั้น ๆ พระองค์ย่อมไม่อาจเข้าพระทัยได้ เพราะพระองค์มิใช่แพทย์ เมื่อทรงได้ฟังเช่นนั้นก็
ทรงสงบนิ่ง มิได้ทรงโต้แย้งต่อไป หลังจากนั้น ได้ทรงปรารภกับผู้ใกล้ชิดว่า พระองค์มิ
พระประสงค์จะเสด็จไปเรียนวิชาแพทย์ให้สำเร็จ เพื่อจะได้ทรงทำงานได้อย่างเต็มที่ และ
สามารถแสดงความเห็นกับใคร ๆ ได้โดยมีน้ำหนัก แล้วก็ได้เสด็จจริง ๆ และทรงศึกษาจนสำเร็จ
ทั้ง ๆ ที่ในตอนนั้น พระอนามัยได้เสื่อมโทรมมาก

ครั้งหนึ่ง สโมสรรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดงานประจำปี และมีละครด้วย ทำ
งานใหญ่โตมาก จนใช้เงินเกินงบประมาณไป คณะกรรมการจัดงานซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักเรียน
แพทย์ก็คิดว่า สมเด็จพระบรมราชชนกซึ่งทรงเป็นพระอาจารย์ด้วย คงทรงพระเมตตา หาก
พากันไปทูลขอประทานเงินใช้หนี้ เพราะเป็นเงินจำนวนเล็กน้อย ประมาณ ๗-๘ ร้อยบาท
เท่านั้น แต่ครั้นไปเฝ้าและทูลให้ทรงทราบเรื่องราว พระองค์มิได้ประทานเงินให้ดังหวัง
แต่ได้ประทานข้อคิดที่ว่า เงินเพียงแค่นั้นจะประทานให้ก็ได้ แต่เงินที่พระองค์มีอยู่นั้น ไม่ใช่
ของพระองค์เอง แต่เป็นเงินของ “ตาสีตาสา” ชาวไร่ชาวนา เขาหามาได้ด้วยความเหน้อยยาก
แล้วก็มาเสียภาษีอากร จะเอาไปให้ง่าย ๆ กระจ่อย ๆ ฉะนั้น จะโปรดประทานให้ก็ต้องทำงาน
ตอบแทนก่อน เรื่องนี้แสดงถึงพระจริยวัตรที่แม้จะไม่ทรงเห็นด้วยกับคณะกรรมการ ๆ ที่ก่อ
หนี้ขึ้นโดยไม่จำเป็นแล้วยังจะไปทูลขอประทานเงินเพื่อแก้ไขความผิดพลาดของตนเองอย่าง
ง่าย ๆ แต่แทนที่จะกริ้วตะเพิดกลับไป พระองค์กลับตรัสเตือนสติ อย่างละมุนละม่อม และ
ด้วยพระเมตตาประหนึ่งทรงเป็นพระบิดาของคนหนุ่ม ๆ เหล่านั้นโดยแท้

ทัศนคติของพระองค์ท่านต่อความเสมอภาคตามระบอบประชาธิปไตย มีแสดงเด่น
ชัดในข้อความตอนหนึ่งจากจดหมายฉบับหนึ่ง ซึ่งทรงเขียนถึงหม่อมคัทริน เป็นภาษาอังกฤษ
ลงวันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๑ มีใจความซึ่งพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์
ทรงแปลไว้ในหน้า ๖๓๕-๖๓๖ ของหนังสือเรื่อง “เจ้าชีวิต” พระนิพนธ์ของพระองค์ท่านว่า

“ . . . บัดนี้เห็นได้แล้วว่าสยามได้เข้าร่วมสงครามกับสัมพันธมิตร ถึงแม้ว่าตัวฉันเอง ได้ศึกษาที่เยอรมันนี้ และยังซื่อสัตย์ต่อมิตรของฉันในประเทศนี้ ถึงกระนั้นฉันก็ยินดี ที่พระเจ้าอยู่หัว ทรงตกลงในนโยบายอันเด็ดเดี่ยว ฉันต้องยกชาติไทย และคนไทยขึ้นเหนือความรู้สึกถึงตัวของฉัน ฉะนั้น ฉันจึงคิดว่าพระเจ้าอยู่หัวทรงทำถูกต้องแล้วเราจะส่งทหารไทยไปฝรั่งเศส เราส่งลูกชานาไปรบ และจะไม่ถูกเยอรมันฆ่าตาย แต่ไม่เห็นเราส่งลูกเจ้านายและข้าราชการผู้ใหญ่ไปได้รับความลำบากด้วย ฉันทึ่งตกลงใจอย่างแน่วแน่ ว่าฉันจะต้องไปฝรั่งเศส และไปร่วมบุญกรรมกับพวกชานา แล้วแต่ว่าจะมีโอกาสเป็นประโยชน์แก่ราชการในหน้าที่อย่างใด ราชนาวิไทย คงจะไม่มีโอกาสได้ทำการรบอย่างใดนัก ถ้ากลับไปเข้ากองทัพเรือ ก็แปลว่าไปนั่งอยู่ในออฟฟิศ ที่กรุงเทพฯ อีก ฉันได้เรียนวิชาแพทย์มาสองปีแล้ว คงพอจะเป็นประโยชน์ได้บ้าง ในทางรักษาพยาบาล . . . ”^๑

พระจริยวัตรของสมเด็จพระบรมราชชนก ตั้งแต่สมัยทรงพระเยาว์ จนถึงทรงพระเจริญวัยพอจะกล่าวอย่างสรุปความได้ว่า “สมเด็จพระบรมราชชนกทรงเป็นเจ้าฟ้า แต่ไม่เป็นเจ้านายหรือเจ้าศักดิ์ โปรตการประพฤติปฏิบัติอย่างสามัญชนที่เป็น คนดี มีความสัจย์ ปฏิบัติตามหน้าที่ พระองค์ท่าน ทรงพระเจริญด้วยพระคุณธรรมนานาประการ ทรงมีพระทัยเปี่ยมด้วยความเมตตากรุณา แก่คนทั้งปวง ทรงอุปการะแก่บุคคลตามฐานะานุรูป ทั้งในกิจการสาธารณประโยชน์ ทรงสละกำลังพระวรกาย พระสติปัญญา และพระราชทรัพย์เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชนชาวไทย มีผู้บันทึกไว้ว่า ทูลกระหม่อมสมเด็จพระบรมราชชนก มีพระชนมชีพอยู่ในโลกนี้เพื่อรองรับชับน้ำตาให้แก่ผู้อดคัด ขัดสน และผู้ประสบโรคาพยาธิ มิได้ทรงเอาพระทัยใส่ต่อพระสรีระของพระองค์ เพราะพระองค์ทรงมุ่งแต่โอบอ้อมผู้อื่น อันนำพระทัยนั้นกว้างจุมหาสมุทร ยากที่จะหาใครเปรียบได้ ศาสตราจารย์แอลลิส ผู้ได้ร่วมงานอยู่กับสมเด็จพระบรมราชชนกเป็นเวลานานได้กล่าวไว้ว่า “การที่พระองค์ทรงถือพระกำเนิดมาโลกนี้นั้นได้ทำให้โลกนี้ดีขึ้นอย่างแน่แท้” ซึ่งคำกล่าวเช่นนั้นแม้ชนชั้นหลัง ก็คงจะไม่ปฏิเสธ หากได้ทราบถึงพระกรณียกิจของพระองค์ท่านดังกล่าแล้ว

^๑ สงครามจบลงก่อนที่สมเด็จพระบรมราชชนกจะได้ทรงมีโอกาสทำตามแผนการณ์

อนุสรณ์พระเกียรติคุณ

๑. พระรูปสมเด็จพระบรมราชชนก ณ โรงพยาบาลศิริราช มีพิธีเปิด เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๓
๒. พระรูปสมเด็จพระบรมราชชนก ณ โรงพยาบาลประสาทพญาไท มีพิธีเปิด เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๗
๓. พระรูปสมเด็จพระบรมราชชนก ณ โรงพยาบาลสงขลา มีพิธีเปิดเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๘
๔. พระรูปสมเด็จพระบรมราชชนก สร้างเป็นที่ระลึกในวาระการฉลองครบรอบ ๗๒ ปี ศิริราช
๕. พระอนุสาวรีย์สมเด็จพระบรมราชชนก ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีพิธีเปิด เมื่อ ๑๐ มกราคม ๒๕๑๘
๖. พระอนุสาวรีย์สมเด็จพระบรมราชชนก ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีพิธีเปิดเมื่อ ๒๒ กันยายน ๒๕๒๑
๗. “วันมหิดล” เพื่อระลึกถึงสมเด็จพระบรมราชชนก เริ่มเป็นปีแรกเมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๔๙๔ และจัดให้วันที่ ๒๔ กันยายน ของทุกปี เป็นวันมหิดล
๘. “ตึกมหิดล” ชาวเชียงใหม่รวบรวมทุนทรัพย์ก่อสร้างขึ้น ณ โรงพยาบาลแมกคอกมิกิ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๓ เพื่อเป็นพระอนุสรณ์แก่พระองค์ท่าน
๙. “ตึกมหิดล อุดยเดช” ณ โรงพยาบาลสงขลา มีพิธีเปิด เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๘
๑๐. ทุน “สมเด็จพระราชบิดา เจ้าฟ้ามหิดลอุดยเดช กรมหลวงสงขลานครินทร์” สำหรับอุดหนุนการศึกษาวิชาแพทย์ เกษัตริกรรม พยาบาล และสุขาภิบาล
๑๑. ทุน “มหิดล อุดยเดช” สมาคมนักเรียนเก่าสหรัฐอเมริกาจัดตั้งขึ้น เป็นทุนการศึกษาแพทยศาสตร์
๑๒. ทุน “วันมหิดล” คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล จัดตั้งขึ้น จากรายได้ต่างๆ ในวันมหิดล ดอกผลจากทุนนี้ ใช้ในกรณีสมควร เช่น ใช้ปรับปรุงห้องบรรยาย พยาธิวิทยา ฯลฯ

๑๓. ทุน “รายได้จากการขายธงเนื่องในวันมหิดล” เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๓
เงินรายได้นี้ ใช้ซื้อเครื่องมือ เครื่องใช้ในการแพทย์ที่จำเป็น อาทิ เครื่องใช้ในหน่วยระบบ
หายใจ และวัคซีนโรค อีออกซิเจน ฯลฯ

๑๔. ปลายุมหิดล (Mahidolia Normai) ตั้งขึ้นเพื่อถวายพระเกียรติ แต่สมเด็จพระ
พระบรมราชชนก สืบเนื่องจาก ดร. เอช. เอ็ม. สมิท. (Dr. H.M. Smith) นักมีนวิทยาชาว
อเมริกัน ซึ่งเป็นที่ปรึกษากรมประมง ระหว่างปี ๒๔๖๖-๒๔๗๘ ได้ศึกษาสำรวจพันธุ์ปลา
ในประเทศไทยร่วมกับ ม.ร.ว. สุพรรณ สนิทวงศ์ และพบว่า ปลาน้ำจืดมีปริมาณลดลงไป
มาก จึงได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลสมเด็จพระบรมราชชนก ซึ่งขณะนั้นดำรงพระยศเป็น
สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์ เนื่องจากพระองค์ทรงสนพระทัย
กิจการด้านประมงตลอดมา เมื่อทรงทราบแล้ว ทรงพระดำริว่า ควรจะส่งนักเรียนออกไปศึกษา
วิชาการบำรุงพันธุ์สัตว์น้ำ ดังนั้นจึงมีพระราชหัตถ์เลขา ถึงเสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการ
ขณะนั้น แจ้งพระราชประสงค์จะพระราชทานทุนให้นักเรียน เพื่อไปศึกษาวิชาเพาะพันธุ์ปลา
และผู้ที่ได้รับพระราชทานทุนดังกล่าวก็ได้กลับมาทำประโยชน์แก่ประเทศในด้านกิจการประมง
เป็นอย่างมาก ดร. สมิท ได้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ที่ทรงเอาพระทัยใส่และสนับสนุน
ในเรื่องนี้ จึงได้ตั้งชื่อสกุลปลาชนิดที่พบใหม่ว่า Mahidolia หรือปลายุมหิดล เพื่อเป็น
การเฉลิมพระเกียรติปลาชนิดนี้พบที่อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี เป็นปลาน้ำกร่อย มี
ลักษณะปากกว้างลาดตามแนวนอน ขากรรไกรบนกับล่างเปิดไม่หมด จึงคล้ายกับว่าปากปิด
อยู่ครึ่งหนึ่งตลอดเวลา หัวโตยาว ตาโตอยู่ลึกเข้าไปเกือบกึ่งกลางหัว มีครีบใหญ่กว่าปลายู
พันธุ์อื่น ฟันบนเป็นแถวเดียวโค้ง ฟันห่าง ชีเล็ก ๆ ละเอียด ฟันล่างยาวแหลม

บรรณานุกรม

จุลจักรพงษ์, พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้า. *เจ้าชีวิต*. พระนคร: คลังวิทยา, ๒๕๑๔.

โฉมหน้าประวัติศาสตร์ขุขุตราขสำนักสยาม. กรุงเทพมหานคร: สยาม, ๒๕๑๖.

ประชัน วลลิโก. “อนาคตของปลาบูไทย คงจะสดใส,” *ต้นไม้ใบหญ้า* ๓ (๑) ๑๙-๒๐

(กรกฎาคม, ๒๕๒๑).

มหิดล, มหาวิทยาลัย คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล. *ขุขุมนุพระราชนิพนธ์ และบท*

ความเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระราชบิดา. กรุงเทพมหานคร, ๒๕๐๘.

ประกาศสภาจังหวัดปัตตานี

ที่ ๑/๒๕๑๖

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดสร้าง พระบรมรูปสมเด็จพระบรมราชชนก

ตามที่สภาจังหวัดปัตตานี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ศูนย์รัฐสมิแล และสโมสร
นักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้คำริที่จะสร้างพระบรมรูปสมเด็จพระบรมราชชนก
ที่ศูนย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดปัตตานี จึงขอแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการ
จัดสร้างพระบรมรูปสมเด็จพระบรมราชชนก และกราบเรียนเชิญเป็นกรรมการที่ปรึกษาดังนี้

ก. กรรมการที่ปรึกษา

๑. พันเอกถนัด คอมันตร์ (กรุงเทพมหานคร)	กรรมการที่ปรึกษา
๒. พล.ต.อ. หลวงชาติตระการโกศล (กรุงเทพมหานคร)	กรรมการที่ปรึกษา
๓. อธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	กรรมการที่ปรึกษา
๔. ผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี	กรรมการที่ปรึกษา
๕. ปลัดจังหวัดปัตตานี	กรรมการที่ปรึกษา
๖. อัยการจังหวัดปัตตานี	กรรมการที่ปรึกษา
๗. สรรพากรจังหวัดปัตตานี	กรรมการที่ปรึกษา
๘. ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดปัตตานี	กรรมการที่ปรึกษา
๙. บำไม่เขตจังหวัดปัตตานี	กรรมการที่ปรึกษา
๑๐. นายเชาวน์ ขวัญยืน (กรุงเทพมหานคร)	กรรมการที่ปรึกษา
๑๑. นายวงษ์ เชาวน์กวี (จังหวัดชุมพร)	กรรมการที่ปรึกษา
๑๒. นายแพทย์เขียน เจริญเวช (จังหวัดสุราษฎร์ธานี)	กรรมการที่ปรึกษา
๑๓. นายแพทย์จำรัส มิตรกุล (จังหวัดนครศรีธรรมราช)	กรรมการที่ปรึกษา

๑๔. นายน้อม อุปรมย์ (จังหวัดนครศรีธรรมราช)	กรรมการที่ปรึกษา
๑๕. หลวงคเชนทราภคย์ (จังหวัดพัทลุง)	กรรมการที่ปรึกษา
๑๖. นายสุชาติ รัตนปราการ (จังหวัดสงขลา)	กรรมการที่ปรึกษา
๑๗. นายวิเชียร โกวิทยา (จังหวัดสงขลา)	กรรมการที่ปรึกษา
๑๘. นายสมนึก เพชรพริ้ม (จังหวัดสงขลา)	กรรมการที่ปรึกษา
๑๙. นายแพทย์สีบสาย สุวรรณจินดา (จังหวัดยะลา)	กรรมการที่ปรึกษา
๒๐. นายพายัพ อินทรฉัตร (จังหวัดยะลา)	กรรมการที่ปรึกษา
๒๑. นายประวิช เลาะห์กุล (จังหวัดนราธิวาส)	กรรมการที่ปรึกษา
๒๒. นายชำนาญ ฒ นคร (จังหวัดนราธิวาส)	กรรมการที่ปรึกษา
๒๓. ชูรัตน์นราทร (จังหวัดระนอง)	กรรมการที่ปรึกษา
๒๔. นายจตุติ บุญสูง (จังหวัดพังงา)	กรรมการที่ปรึกษา
๒๕. นายก้อง ยงสกุล (จังหวัดภูเก็ต)	กรรมการที่ปรึกษา
๒๖. นายสินธุ์ ประทีป ณ ถกลาง (จังหวัดกระบี่)	กรรมการที่ปรึกษา
๒๗. นายเต็มศักดิ์ สมันตรัฐ (จังหวัดสตูล)	กรรมการที่ปรึกษา
๒๘. นางแสนสุข สารสาส (กรุงเทพมหานคร)	กรรมการที่ปรึกษา
๒๙. นายแพทย์บุญจาง ศิริวงศ์	กรรมการที่ปรึกษา

ข. กรรมการดำเนินงาน

๑. นายแพทย์วิทยา ยูวชิต	ประธานสภาจังหวัดปัตตานี	ประธานกรรมการ
๒. ศาสตราจารย์จำเริญ เจตนเสน	คณบดีคณะศึกษาศาสตร์	รองประธานกรรมการ
๓. นายแพทย์ไพบุลย์ เวชสาร	ผู้อำนวยการโรงพยาบาลปัตตานี	กรรมการ
๔. ชูณรงค์พันธุ์ภักดี	คหบดี	กรรมการ
๕. นายบัณฑิต จันทรัมย์	สมาชิกสภาเทศบาลเมืองปัตตานี	กรรมการ
๖. นายเชาวน์ พงศ์ธนากร	ผู้จัดการธนาคารกรุงไทยปัตตานี	กรรมการ
๗. นายเจริญ สุวรรณมงคล	นายกเทศมนตรีเมืองปัตตานี	กรรมการ
๘. ศึกษาธิการจังหวัดปัตตานี		กรรมการ

๙. ร.ท. กระจ่าง ตุลารักษ์	สมาชิกสภาเทศบาลเมืองยะลา	กรรมการ
๑๐. นายทวี ศุภสวัสดิ์	นายช่างโยธาเทศบาลจังหวัดปัตตานี	กรรมการ
๑๑. นางเกษร ศิริวาโท	เภสัชกรประจำโรงพยาบาลปัตตานี	กรรมการ
๑๒. นายกสภาคมจังหวัดปัตตานี		กรรมการ
๑๓. นายวิชิต สุทธิธรรม	นายกเทศมนตรีตำบลตะลุบัน	กรรมการ
๑๔. นายสมพร วัฒนายากร	ผู้จัดการธนาคารนครหลวงไทยปัตตานี	กรรมการ
๑๕. นายบุญส่ง วงศ์อนันต์	ผู้จัดการธนาคารศรีอยุธยาปัตตานี	กรรมการ
๑๖. นายมนูญ เลาะห์วงนิช	ผู้จัดการธนาคารกรุงเทพปัตตานี	กรรมการ
๑๗. นายเกษม สุขโข	ผู้จัดการธนาคารออมสินปัตตานี	กรรมการ
๑๘. นายเจริญ กสิวุฒิ	สมาชิกสภาจังหวัดปัตตานี	กรรมการ
๑๙. นายเคลื่อน พุ่มพวง	สมาชิกสภาจังหวัดปัตตานี	กรรมการ
๒๐. นายแดง บุญมี	สมาชิกสภาจังหวัดปัตตานี	กรรมการ
๒๑. นายมานพ อดานุรักษ์	คหบดี	กรรมการ
๒๒. นายเมธา พันธุ์พฤกษ์	คหบดี	กรรมการ
๒๓. นายมานโซ วัฒนานิกร	คหบดี	กรรมการ
๒๔. นายอารี ภาวะนันท์	คหบดี	กรรมการ
๒๕. นายนิยม พานิชกุล	คหบดี	กรรมการ
๒๖. นายอมร ชคทิก	สมาชิกสภาเทศบาลเมืองปัตตานี	กรรมการ
๒๗. อาจารย์วัน เตชพิชัย	รักษาการหัวหน้าภาควิชาการศึกษา	กรรมการ
๒๘. อาจารย์มะเนาะ ยูเต็น	หัวหน้าภาควิชาภาษาไทย	กรรมการ
๒๙. อาจารย์โสภณ เอี่ยมสุวรรณ	บรรยายพิเศษที่สโมสรนักศึกษา	กรรมการ
๓๐. อาจารย์ฉวีวรรณ กาญจนะเหลิกุล	รักษาการหัวหน้าภาควิชาสังคมศาสตร์	กรรมการ
๓๑. อาจารย์อนันต์ โอภฤษ	แทนรักษาการหัวหน้าภาควิชาภาษาอังกฤษ	กรรมการ
๓๒. อาจารย์พรรณี นิธิอุทัย	ทำการแทนหัวหน้าภาควิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป	กรรมการ
๓๓. อาจารย์ปรีชา เกตุพัก	อาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	กรรมการ
๓๔. นายกสโมสรณ์ศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ภาคค่ำ)		กรรมการ

๓๕. เลขานุการกรรมการสโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ปัตตานี กรรมการ
๓๖. ประธานนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ภาคค่า) กรรมการ
๓๗. เลขานุการกรรมการนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ภาคค่า) กรรมการ
๓๘. นายแพทย์ประกอบ บุญมงคล อำนวยการจังหวัดปัตตานี กรรมการเลขานุการ
๓๙. นายสุมิตร รอดสวัสดิ์ ปลัดเทศบาลเมืองปัตตานี กรรมการผู้ช่วยเลขานุการ
๔๐. นายประทัย ตันธนะวัฒน์ ขนส่งจังหวัดปัตตานี กรรมการผู้ช่วยเลขานุการ

ประกาศ ณ วันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๖

(ลงชื่อ) *วิทยา ยุวชิต*
 (นายแพทย์วิทยา ยุวชิต)
 ประธานกรรมการดำเนินงาน

๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๖

เรื่อง ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตจัดสร้างพระบรมรูปสมเด็จพระบรมราชชนก
เรียน ราชเลขาธิการ

ตามที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามมหาวิทยาลัยนี้ว่า “สงขลานครินทร์” นั้น มหาวิทยาลัยรู้สึกซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นเกล้าฯ หาที่สุดมิได้ และมหาวิทยาลัยได้ดำเนินการศึกษาจนได้ผลดีสำเร็จปริญญาไปสองรุ่นแล้ว บัดนี้ มหาวิทยาลัยได้พิจารณาเห็นชอบกับความประสงค์ของคณาจารย์ ข้าราชการ และนักศึกษา ตลอดจนประชาชน ที่จะจัดสร้างพระบรมรูปสมเด็จพระบรมราชชนก เพื่อประดิษฐานภายในบริเวณ ศูนย์มหาวิทยาลัยทั้งที่จังหวัดสงขลา และที่จังหวัดปัตตานี เพื่อเป็นที่สักการะ และเป็นศิริมงคลสืบไป มหาวิทยาลัยจึงนำเรื่องนี้เสนอที่ประชุมคณะกรรมการส่งเสริมมหาวิทยาลัย ซึ่งมีสมเด็จพระศรีนครินทร์บรมราชชนนีทรงเป็นองค์ประธานกรรมการ ในคราวประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๑๖ เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๑๖ ณ วังสระปทุม ที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบและสนับสนุนการสร้างพระบรมรูปสมเด็จพระบรมราชชนกในบริเวณศูนย์มหาวิทยาลัยทั้งสองแห่ง จึงเรียนมาเพื่อโปรดดำเนินการขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตในการก่อสร้างพระบรมรูปสมเด็จพระบรมราชชนกขึ้น เพื่อประดิษฐาน ณ ศูนย์มหาวิทยาลัยทั้งสองแห่ง เมื่อผลเป็นประการใดแล้ว กรุณาแจ้งให้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ทราบด้วย จะขอบพระคุณมาก

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(ลงชื่อ)

บัวเรศ คำทอง

(ศาสตราจารย์ ดร. บัวเรศ คำทอง)

อธิการบดี

ที่ รด ๐๐๐๒/๑๐๖๓

สำนักพระราชพิธีการ

๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๖

เรื่อง พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้จัดสร้างพระบรมรูปสมเด็จพระบรมราชชนก
เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อ้างถึง หนังสือที่ สร.ทม. ๑๑๐๑/๑๕๑ ลงวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๖

ตามที่ท่านขอให้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จัดสร้างพระบรมรูปสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก เพื่อเชิญประดิษฐาน ณ ภายในบริเวณศูนย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่จังหวัดสงขลา และจังหวัดปัตตานี สำหรับเป็นที่สักการะและเป็นสิริมงคลสืบไป ความแจ้งอยู่แล้ว นั้น

ได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว พระราชทานพระบรมราชานุญาต

ทวีสันต์ ลดาวัลย์

(หม่อมหลวงทวีสันต์ ลดาวัลย์)

ราชเลขาธิการ

กองการในพระองค์

โทร. ๒๑๑๕๑-๓ ต่อ ๒๑

ประกาศสภาจังหวัดปัตตานี
ที่ ๓/๒๕๑๖

เรื่อง แต่งตั้งกรรมการจัดหาทุนดำเนินการจัดสร้าง
พระบรมรูปสมเด็จพระบรมราชชนก

ตามที่สภาจังหวัดปัตตานี ได้ประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดสร้าง
พระบรมรูปสมเด็จพระบรมราชชนก ตามประกาศที่ ๑/๒๕๑๖ คณะกรรมการชุดนี้ได้ร่วม
ประชุมเมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๖ ณ ห้องประชุมอาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ศูนย์รัฐสมิแล จังหวัดปัตตานี ที่ประชุมมีมติให้ตั้งกรรมการจัดหาทุน ดังนี้

๑. นายแพทย์วิทยา	ยวชิต	ประธานกรรมการ
๒. ศาสตราจารย์จำเริญ	เจตนาเสน	รองประธานกรรมการ
๓. นายเจริญ	สุวรรณมงคล	รองประธานกรรมการ
๔. นายเชาวน์	พงศ์ธนากร	รองประธานกรรมการ
๕. นายสมพร	วัฒน์ยากร	รองประธานกรรมการ
๖. นายบัณฑิต	จันทร์ศักดิ์	รองประธานกรรมการ
๗. นายแพทย์ไพบุลย์	เวชสาร	กรรมการ
๘. นายแพทย์ประกอบ	บุญมงคล	กรรมการ
๙. นายสมิทร	รอดสวัสดิ์	กรรมการ
๑๐. นายบุญส่ง	วงศ์อนันต์	กรรมการ
๑๑. นายมนูญ	เลาหะวณิช	กรรมการ
๑๒. นายเกษม	สุขโข	กรรมการ
๑๓. นางเกษร	ศิริวาโท	กรรมการ
๑๔. ทันตแพทย์หญิงนันทา	สีบแสง	กรรมการ
๑๕. นายเจริญ	จันทอิสระ	กรรมการ

๑๖.	นายกสโมสรมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	กรรมการ	
๑๗.	ประธานนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	กรรมการ	
๑๘.	ร.ท. กระจำง	ตุลารักษ์	กรรมการ
๑๙.	นายปิติ	ชวนพงศ์	กรรมการ
๒๐.	นายผัด	นะมาตร์	กรรมการ
๒๑.	นายเจิม	คลองพยาบาล	กรรมการ
๒๒.	นายมงคล	วิฒนายากร	กรรมการ
๒๓.	นายเคลือบ	พุ่มพวง	กรรมการ
๒๔.	นายจำเริญ	วิฒนายากร	กรรมการ
๒๕.	นายสุวิทย์	คณานุรักษ์	กรรมการ
๒๖.	นางทิพย์วิภา	ยุวชิต	กรรมการ
๒๗.	ร.ต. ธนุ	สัตยารักษ์	กรรมการและเลขานุการฝ่ายจังหวัด
๒๘.	อาจารย์ปรีชา	เกตุพุก	กรรมการและเลขานุการฝ่ายมหาวิทยาลัย
๒๙.	นายประทัย	ตันธนวัฒน์	กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการ

ประกาศ ณ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๑๖

(ลงชื่อ) **วิทยา ยุวชิต**

(นายแพทย์วิทยา ยุวชิต)

ประธานกรรมการดำเนินการจัดสร้างพระบรมรูปสมเด็จพระบรมราชชนก

ประกาศ

คณะกรรมการดำเนินการจัดสร้างพระบรมรูปสมเด็จพระบรมราชชนก เรื่อง แต่งตั้งกรรมการดำเนินการจัดสร้างพระบรมรูป สมเด็จพระบรมราชชนก

ตามที่สภาจังหวัดปัตตานี ได้ประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดสร้างพระบรมรูปสมเด็จพระบรมราชชนก ตามประกาศสภาจังหวัดปัตตานี ที่ ๑/๒๕๑๖ ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๑๖ แล้วนั้น

บัดนี้ คณะกรรมการจัดหาทุนได้ประมาณ ๓ แสนบาทเศษแล้ว เนื่องจากคณะกรรมการที่ได้แต่งตั้งไว้แล้ว ได้มีการโยกย้ายสับเปลี่ยนไปปฏิบัติงานที่อื่นแล้วบ้าง เพื่อให้การดำเนินการจัดสร้างพระบรมรูปฯ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีสมพระเกียรติ จึงเห็นควรแต่งตั้งคณะกรรมการเพิ่มเติมดังนี้คือ

ก. กรรมการที่ปรึกษา

๑. ดร. ผาสุข กุลละวณิชย์ อธิการบดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นกรรมการที่ปรึกษา
๒. นายประสิทธิ์ ตูลยาทรรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นกรรมการที่ปรึกษา
๓. น.พ. สุชาติ จันท์บรรจบ นายแพทย์ใหญ่จังหวัดปัตตานี เป็นกรรมการที่ปรึกษา
๔. น.พ. สุรินทร์ เสรีกุล ผู้อำนวยการโรงพยาบาลปัตตานี เป็นกรรมการที่ปรึกษา

ข. กรรมการดำเนินงาน

๑. นายไพโรจน์ นาคะสุวรรณ เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒. นายประสาท พลคือ เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ประกาศมา ณ วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๑๘

(ลงชื่อ) **วิทยา ยูวจิต**

(นายแพทย์วิทยา ยูวจิต)

ประธานกรรมการดำเนินการจัดสร้างพระบรมรูป
สมเด็จพระบรมราชชนก

ประกาศ
คณะกรรมการดำเนินการจัดสร้างพระบรมรูปสมเด็จพระบรมราชชนก
เรื่อง แต่งตั้งกรรมการดำเนินการจัดสร้างพระบรมรูป
สมเด็จพระบรมราชชนก

ตามที่สภาจังหวัดปัตตานีได้ประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดสร้างพระบรมรูป สมเด็จพระบรมราชชนก ตามประกาศสภาจังหวัดปัตตานีที่ ๑/๒๕๑๖ ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๑๖ แล้วนั้น

บัดนี้ คณะกรรมการจัดหาทุนได้ประมาณ ๓ แสนบาทเศษแล้ว เนื่องจากคณะกรรมการที่ได้แต่งตั้งไว้แล้วได้มีการโยกย้ายสับเปลี่ยน ไปปฏิบัติงานที่อื่นแล้วบ้าง เพื่อให้การดำเนินการจัดสร้างพระบรมรูปฯ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีสมพระเกียรติ จึงเห็นควรแต่งตั้งคณะกรรมการเพิ่มเติมดังนี้คือ

กรรมการที่ปรึกษา

๑. นายประสิทธิ์ โกมลมาลย์	ผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี	เป็นกรรมการที่ปรึกษา
๒. นายปราโมทย์ หงสกุล	รองผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี	เป็นกรรมการที่ปรึกษา
๓. นายวิศิษฐ์ ลิ้มานนท์	ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดปัตตานี	เป็นกรรมการที่ปรึกษา
๔. นายสมจิตร ทองประดับ	ผู้พิพากษาศาลจังหวัดปัตตานี	เป็นกรรมการที่ปรึกษา
๕. นางสมถวิล โกมลมาลย์	นายกเหล่ากาชาด	เป็นกรรมการที่ปรึกษา
๖. นางอุไรวรรณ หงสกุล		เป็นกรรมการที่ปรึกษา
๗. นางอุบล ราชรักษ์		เป็นกรรมการที่ปรึกษา

ประกาศมา ณ วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๑๘

(ลงชื่อ) **วิทยา ยุวชิต**

(นายแพทย์วิทยา ยุวชิต)

ประธานกรรมการดำเนินการจัดสร้างพระบรมรูป
สมเด็จพระบรมราชชนก

คำกราบบังคมทูล

ของนายแพทย์วิทยา ขวูชิต ประธานกรรมการจัดสร้างพระบรมรูป
สมเด็จพระบรมราชชนก เมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นกริษาบรมราชชนกเสด็จ
พระราชดำเนินทรงรับเงินบริจาคสมทบทุนสร้างพระบรมรูป
วันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๑๖

ขอพระราชทานกราบบังคมทูลใต้ฝ่าละอองพระบาท

ด้วยพ่อค้า ประชาชน ข้าราชการ และนักศึกษาในภูมิภาคแถบนี้ ได้มีเจตนาจำนงที่จะจัดสร้างพระบรมรูปสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก และประติมากรรมบริเวณศูนย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ทั้งสองแห่ง เพื่อเป็นที่เคารพสักการะเป็นศิริมงคลและเป็นที่ยึดใจของพสกนิกรในภูมิภาคแถบนี้ ในราวโรกาสที่ใต้ฝ่าละอองพระบาทเสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ศูนย์รัฐสมิแล ในวันที่ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานกราบบังคมทูลถวายรายงานความเป็นมาในเจตนาจำนงที่จะจัดสร้างพระบรมรูปสมเด็จพระบรมราชชนก ณ ศูนย์มหาวิทยาลัยตำบลรัฐสมิแล จังหวัดปัตตานี ตั้งครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๒ สมาชิกสภาจังหวัดปัตตานี ได้นำเรื่องการจัดสร้างพระบรมรูปสมเด็จพระบรมราชชนก เป็นอนุสาวรีย์และเป็นการถวายพระเกียรติ เป็นที่เคารพสักการะ และเป็นที่ยึดใจของพสกนิกรในภูมิภาคแถบนี้ ที่ประชุมสมาชิกสภาจังหวัดและทางจังหวัดปัตตานีเห็นชอบด้วย ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ นักศึกษาอาสาพัฒนาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้มาพบกับข้าพระพุทธเจ้าแจ้งความประสงค์และดำริที่จะจัดสร้างพระบรมรูปสมเด็จพระบรมราชชนกไว้ ณ ศูนย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดปัตตานี และในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ชุมชนอาสาพัฒนาได้รวบรวมเงินที่จัดหาได้ ๗,๑๑๗ บาท ๕๐ สตางค์ และยินดีจะมอบเงินจำนวนนี้สมทบเป็นค่าก่อสร้างมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ นายฉัตรชัย เลี่ยมแก้ว นายกสิกรรมมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้ไปพบข้าพระพุทธเจ้า โดยมีหนังสือขอให้ข้าพระพุทธเจ้าเป็นประธานดำเนินการจัดสร้าง พระบรมรูปสมเด็จพระบรมราชชนกอีกเช่นเดียวกัน ข้าพระพุทธเจ้าได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การจัดสร้างตลอดจนการ

ดำเนินการในเรื่องนี้เป็นงานใหญ่ และเป็นเรื่องระดับชาติ เพราะจะต้องพิจารณากันหลายฝ่าย และต้องกราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต ในการจัดสร้างครั้งนี้ด้วย ข้าพระพุทธเจ้าจึงได้มีหนังสือถึงศาสตราจารย์จำเริญ เจตนเสน รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ตามหนังสือลงวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ และได้รับตอบตามหนังสือที่ สร.ทม. ๑๑๔/๔๘๔ ลงวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๑๕ แจ้งว่า ยินดีจะสนับสนุนและเห็นชอบด้วยเป็นอย่างยิ่งที่นักศึกษาได้เชิญให้เป็นประธานดำเนินการครั้งนี้ จากนั้นข้าพระพุทธเจ้าก็ได้นำเรื่องนี้มาหารือกับนายชาญ พันธุ์เจริญ ผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี ข้าราชการ พ่อค้า และประชาชน ทุกฝ่ายเห็นชอบด้วย จึงได้พิจารณาแต่งตั้งกรรมการดำเนินการขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อดำเนินการจัดสร้าง ตามประกาศสภาจังหวัดปัตตานี ที่ ๑/๒๕๑๖ ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๑๖ ต่อมา ร.อ. น.พ. สืบสาย สุวรรณจินดา ร.น. รองประธานกรรมการส่งเสริมมหาวิทยาลัยฯ ได้นำประกาศการแต่งตั้งคณะกรรมการชุดนี้เสนอต่อที่ประชุม และที่ประชุมมีมติรับรองคณะกรรมการชุดนี้แล้ว เมื่อคราวประชุมเมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๑๖ ณ วัังสระประทุม

ต่อมาศาสตราจารย์ ดร. บั้วเรศ คำทอง อธิการบดี ได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต และได้รับแจ้งจากสำนักราชเลขาธิการว่า ได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว และมีพระบรมราชานุญาตตามหนังสือสำนักราชเลขาธิการที่ ร.ล. ๐๐๒/๑๐๖๑ ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๖

ในการประชุมหารือคณะกรรมการดำเนินการจัดสร้างพระบรมรูป ฯ ร่วมกับทางมหาวิทยาลัย ตกลงโดยหลักขั้นต้นดังนี้

๑. พระบรมรูปจะเป็นขนาดเท่าครึ่งของพระองค์จริง คือสูง ๒.๘๐ เมตร ประทับยืนทรงกรุยปริญญา

๒. พระบรมรูปจะประดิษฐานไว้ ณ บริเวณสนามหน้าตึกอำนวยการของคณะศึกษาศาสตร์

๓. แทนและบริเวณที่ประดิษฐานนั้น คณะกรรมการดำเนินการจัดสร้าง ฯ จะได้หารือกับเจ้าหน้าที่กรมศิลปากร ถึงแผนผัง แบบรูป และวัสดุในการก่อสร้างในโอกาสต่อไป

ค่าก่อสร้างทั้งสนประมาณการว่าจะต้องใช้เงินสามแสนบาท หลักการและค่าใช้จ่ายนี้อาจเปลี่ยนแปลงได้ เพื่อความเหมาะสม และจะได้หารือกับศูนย์มหาวิทยาลัยตำบลหนองสอีกครั้งตามมติคณะกรรมการส่งเสริมมหาวิทยาลัย ฯ ที่ใคร่จะได้เหมือนกันทั้งสองแห่ง

ด้วยบุญญาพระบารมีปกเกล้าการดำเนินงานที่ผ่านมา คณะกรรมการและพสกนิกรทั่วหน้าได้ร่วมแรงร่วมใจกันอย่างดียิ่ง ทั้งนี้เพราะทุกคนตระหนักดีว่า มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งพันเอกถนัด คอมันตร์ นายกสภามหาวิทยาลัยเป็นผู้ริเริ่มและจัดสร้างโดยการเรียกร้องจากประชาชนนั้นเป็นมิ่งขวัญของชาติ เป็นสถาบันที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกคน โดยเฉพาะศูนย์ปัตตานีนั้น แม้จะมีเพียงคณะศึกษาศาสตร์คณะเดียว ก็มีส่วนช่วยยกระดับการศึกษาให้แก่ครูในภูมิภาคแถบนี้อย่างทั่วถึง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในปีการศึกษา ๒๕๑๕ มีนักศึกษาภาคค่ำซึ่งเป็นครูเกือบทุกจังหวัดในภาคใต้ จะสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีประมาณ ๒๖๐ คน ถ้าหากมหาวิทยาลัยได้เปิดคณะสังคมศาสตร์ คณะมานุษยศาสตร์ และคณะประมงศาสตร์ขึ้นในโอกาสต่อไป ก็จะเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติได้กว้างขวางยิ่งขึ้น อีกทั้งเป็นการแก้ปัญหาความขาดแคลนสถาบันระดับอุดมศึกษาได้อีกทางหนึ่งด้วย

คณะกรรมการดำเนินการจัดสร้าง รวมทั้งข้าราชการ นักศึกษา พ่อค้า และประชาชนที่มาในวันรัฐสภาล้อมบึกเป็นล้นพ้น ที่ได้มีโอกาสเฝ้าใต้ฝ่าละอองพระบาท และร่วมโต๊ะเสวยพระสุธารสาในครั้งนี้ คณะกรรมการจัดสร้างพระบรมรูป ฯ มั่นใจว่าด้วยแรงศรัทธาจากทุกฝ่าย กอปรด้วยพระบุญญาบารมีแห่งสมเด็จพระบรมราชชนก จะคลบบันดาลให้ประสบผลตามปณิธานที่ตั้งไว้

ในวโรกาสนี้ข้าพระพุทธเจ้า ขอพระราชทานอนุญาตเบิกผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเงินสมทบทุนมูลนิธิ ฯ ถวาย ตั้งแต่ ๕๐๐ บาทขึ้นไป ดังนี้

๑. พันเอกถนัด คอมันตร์ และคุณหญิงโมพี คอมันตร์	๑,๐๐๐ บาท
๒. ศาสตราจารย์ ดร. บัณฑิต คำทอง และศาสตราจารย์สุมนา คำทอง	๕,๐๐๐ บาท
๓. นายชาญ พันธุ์เจริญ และนางฉวี พันธุ์เจริญ และผู้บริจาคผ่าน
ผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี	๑,๐๐๐ บาท
๔. ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร	๕๐๐ บาท
๕. นายสุชาติ นาคพันธ์	๕๐๐ บาท

๖.	นายจำรัส สุพัฒน์กุล และนางคมคาย สุพัฒน์กุล	๑,๐๐๐ บาท
๗.	ร.อ. น.พ. สืบสาย สุวรรณจินดา ร.น.	๓,๐๐๐ บาท
๘.	นายพายัพ อินทรฉัตร	๒๐,๐๐๐ บาท
๙.	นายประวิช เลาะห์กุล	๒,๕๐๐ บาท
๑๐.	นายชำนาญ ฦ นคร	๑,๐๐๐ บาท
๑๑.	นายสมพร วัฒนายากร ทูลเกล้าฯ ถวายแทน ชุณหรักรฐภักดี และทูลเกล้าฯ ถวายในนามของบริษัท ไฟฟ้าจังหวัดปัตตานี ธนาคารนครหลวงไทยจำกัด	๑๐,๐๐๐ บาท ๓,๐๐๐ บาท ๑๐,๐๐๐ บาท
๑๒.	นายบัณฑิต จันทรศมี	๑๐,๐๐๐ บาท
๑๓.	นายเชาวน์ พงศ์ธนากร และทูลเกล้าฯ ถวายในนามของธนาคารกรุงไทย สาขาจังหวัดอื่น	๑๐,๐๐๐ บาท ๑,๑๗๐ บาท
๑๔.	นายเจริญและนางศรีสุมาลย์ สุวรรณมงคล	๑๐,๐๐๐ บาท
๑๕.	ศาสตราจารย์จำเริญ เจตนาเสน ทูลเกล้าฯ ถวายในนามชุมนุม นิสิตเก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จังหวัดปัตตานี และทูลเกล้าฯ ถวายในนามนายติลก ถาวรว่องวงศ์ จังหวัดภูเก็ต	๑,๐๐๐ บาท ๕,๐๐๐ บาท
๑๖.	นายแพทย์มณฑะเชียร บุณนาค ทูลเกล้าฯ ถวายในนามของแพทย์รุ่น ๕๑	๒,๒๐๐ บาท
๑๗.	นางทิพย์วิภา ยุวชิต ทูลเกล้าฯ ถวายในนามของคณะพยาบาลศิริราช รุ่น ๒๔๘๘ และทูลเกล้าฯ ถวายในนามนายแพทย์วิทยา ยุวชิต	๑,๐๐๐ บาท ๑๐,๐๐๐ บาท
๑๘.	นายบุญส่ง วงศ์อนันต์ ทูลเกล้าฯ ถวายในนาม ธนาคารกรุงศรีอยุธยา และทูลเกล้าฯ ถวายในนามธนาคารกรุงศรีอยุธยา สาขาจังหวัดอื่น	๑๐,๐๐๐ บาท ๑,๒๗๕ บาท
๑๙.	นายมงคล วัฒนายากร	๒,๐๐๐ บาท

๒๐.	นายจรูญ หงษ์สามารถ	๕,๐๐๐ บาท
	และทูลเกล้าฯ ถวายในนามห้างหุ้นส่วนจำกัดอ่าวตานี	๕,๐๐๐ บาท
๒๑.	นายบุญปิ่น แซ่ลี ผู้จัดการ เต็กบีห้าง จังหวัดยะลา	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๒.	นายตันเทียมมี แซ่ตัน ผู้จัดการบริษัทกรุงแสง จำกัด สาขายะลา	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๓.	นายสเวน โมรอฟ ผู้จัดการบริษัทนราซีเม็ก จำกัด จังหวัดนราธิวาส	๑๐,๐๐๐ บาท
๒๔.	นายบุญชอบ สาครินทร์	๕,๐๐๐ บาท
๒๕.	ผู้จัดการบริษัทหุซันตารา จำกัด จังหวัดยะลา	๕,๐๐๐ บาท
๒๖.	ผู้จัดการบริษัทเต็กบีห้าง จังหวัดนราธิวาส	๕,๐๐๐ บาท
๒๗.	นายเลียง จำรัสรังษี	๕,๐๐๐ บาท
๒๘.	นายวิจิตร ตันวินิจ ผู้จัดการบริษัทช่วยชวน จำกัด จังหวัดนราธิวาส	๓,๐๐๐ บาท
๒๙.	นายมาโนชและนางโสภิต วัฒนานิก	๒,๖๐๐ บาท
๓๐.	นายวิชิต ประสมปลื้ม ทูลเกล้าฯ ถวายในนามนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	๗,๑๑๗ บาท ๕๐ สตางค์
๓๑.	ขุนประกอบภักดี	๒,๐๐๐ บาท
๓๒.	นายชุต แซ่ลี ร้านเจริญก่อโอสถ	๒,๐๐๐ บาท
๓๓.	นายเจริญ จันทอิสระ	๒,๐๐๐ บาท
๓๔.	นางศรีน้อย และนายไพบุลย์ ฟังรัมย์	๒,๐๐๐ บาท
๓๕.	นายมีชัย ลัมกั้วาลมงคล หสน. บัณฑิตช่วยเองและสาขาแกรนด์	๒,๐๐๐ บาท
๓.๖	นายเจษฎา ไควศิริกุลกิจ	๒,๐๐๐ บาท
๓๗.	นางสุวรรณา วัฒนายากร	๒,๐๐๐ บาท
๓๘.	นายจำเริญ วัฒนายากร	๒,๐๐๐ บาท
๓๙.	นายหุ้ย ศิริทัศน์	๒,๐๐๐ บาท
๔๐.	นายบุรี และนางอัมพร อาธารมาศ	๑,๐๐๐ บาท
๔๑.	นายเมธา พันธุ์พฤกษ์	๑,๐๐๐ บาท
๔๒.	นายผัด นະมาตร์ และคณะ	๑,๐๐๐ บาท

๔๓.	นายแพทย์ประกอบ บุญมงคล และทูลเกล้าฯ ถวายในนามผู้บริจาคสมทบผ่าน	๖๔๕ บาท
๔๔.	แพทย์หญิงอำไพ บุญมงคล	๑,๐๐๐ บาท
๔๕.	นางไพบลีย์ หงษ์สกุล	๑,๐๐๐ บาท
๔๖.	นายแพทย์ไพบลีย์ เวชสาร และทูลเกล้าฯ ถวายในนามแพทย์ พยาบาล และข้าราชการ ร.พ. ปัตตานี	๕๐๐ บาท ๑,๑๑๐ บาท
๔๗.	นายถาวร ไชยสุวรรณ สุธิงไกลค	๑,๐๐๐ บาท
๔๘.	สมาชิกพนักงานเทศบาล อ. สุธิงไกลค จ. นราธิวาส สมาคมเงินไหลล่าและนายปรีชา ฉลองวงศ์	๗๗๐ บาท
๔๙.	นายเอิบ อิศระ สุธิงไกลค	๑,๐๐๐ บาท
๕๐.	สมาคมเงินชกเกียน สุธิงไกลค	๑,๐๐๐ บาท
๕๑.	สมาคมชาวสุโขทัยสามัคคี	๒,๐๐๐ บาท
๕๒.	คณะข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน อ. แวง จ. นราธิวาส	๑,๐๗๐ บาท
๕๓.	นายอมร ชคทิก	๑,๐๐๐ บาท
๕๔.	นายสุชาติ สุขพรสุวรรณ	๑,๐๐๐ บาท
๕๕.	นายบุญเกียรติ ชวาลเรืองเดช	๑,๐๐๐ บาท
๕๖.	นายเสรี โกวิทนาวงษ์	๑,๐๐๐ บาท
๕๗.	นายอรุณ วีระเดชาพล	๑,๐๐๐ บาท
๕๘.	นายประวิทย์ และนางศรีสะอาด จันทร์เครือ	๑,๐๐๐ บาท
๕๙.	นายบุญล้อม กุลโชติ	๑,๐๐๐ บาท
๖๐.	นางชุนปี โลหะวิจารณ์	๑,๐๐๐ บาท
๖๑.	นางสุนีย์ สุริยะอมตย์วดี ร้านไทโถมารู	๑,๐๐๐ บาท
๖๒.	นายจำนงค์ และนางนันทนาถ กุ่มรักษ์ ทูลเกล้าฯ ถวายในนามของคณะอำเภอโคกโพธิ์	๒,๐๐๐ บาท
๖๓.	ผู้จัดการบริษัทสหเหรียญไทย จำกัด จังหวัดนราธิวาส	๑,๐๐๐ บาท
๖๔.	นายแข่งไฮ้ แซ่หลี่	๑,๐๐๐ บาท

๖๕.	นายเกรียงศักดิ์ ตระกูลการ	๑,๐๐๐ บาท
๖๖.	ข้าราชการอำเภอสุโขทัย	๑,๐๐๐ บาท
๖๗.	หน่วยก่อสร้างทาง วิจิตรภรณ์ จังหวัดนครราชสีมา	๑,๐๐๐ บาท
๖๘.	นายแพทย์รัชชชัย มุ่งการดี	๑,๐๐๐ บาท
๖๙.	นางปรียา วัฒนายากร	๑,๐๐๐ บาท
๗๐.	นายกมล โยธาทิพย์ บริษัทสยามเคลย์ จำกัด อ. สุโขทัย	๑,๐๐๐ บาท
๗๑.	ผู้แทนคณะกรรมการอำเภอระแงะ	๑,๗๔๕ บาท
๗๒.	นายประพัทธ์ เจตภาวิวัฒน์ สมาชิกสภาจังหวัดนครราชสีมา และกำนัน ต. จะแงะ อ. ระแงะ จ. นครราชสีมา	๑,๐๐๐ บาท
๗๓.	นางเชื้อ และนายชูชาติ ทิพยมนตรี	๑,๐๐๐ บาท
๗๔.	ผู้แทนคณะ อส. อำเภอระแงะ จังหวัดนครราชสีมา	๑,๐๐๐ บาท
๗๕.	ผู้แทนคณะกรรมการกำนันผู้ใหญ่บ้าน อ. ระแงะ จ. นครราชสีมา	๑,๑๗๕ บาท
๗๖.	ผู้จัดการบริษัทกรุงแสง จำกัด อ. ระแงะ จ. นครราชสีมา	๑,๐๐๐ บาท
๗๗.	นายอนุกุล รังสีโกศล อ. รือเสาะ จ. นครราชสีมา	๕๐๐ บาท
๗๘.	นายสมพงษ์ บดีพงศ์ อ. รือเสาะ จ. นครราชสีมา	๕๐๐ บาท
๗๙.	นายวิระ ลีมเจริญ	๕๐๐ บาท
๘๐.	นายอุดมพร กิจไพบูรณ์ทวี นายท่าเทียบเรือประมง จ. ปัตตานี	๑,๐๐๐ บาท
๘๑.	ร.ท. กระจ่าง ตูลารักษ์ ในนามสหสามัคคีค้ำสัตว์ หาดใหญ่	๗๐๐ บาท
๘๒.	นายประทัย ตันธนะวัฒน์	๕๐๐ บาท
๘๓.	นายเอ็กฮิว แซ่ฉ่าง	๕๐๐ บาท
๘๔.	นายสุวรรณ ลิมกังวาลมงคล	๕๐๐ บาท
๘๕.	นายประเสริฐ เตชวณิชอนุมัติ	๕๐๐ บาท
๘๖.	นายเอ็งจ้วน แซ่ซิม	๕๐๐ บาท
๘๗.	นางสนธิ์ แซ่ตั้ง	๕๐๐ บาท
๘๘.	นายวรพจน์ แซ่ฉ่าง	๕๐๐ บาท
๘๙.	นายบุญเลิศ อุศุภรัตน์	๕๐๐ บาท

๙๐. นางนิเ้ายะ ระเด่นอาหมัต	๕๐๐ บาท
๙๑. นายเอนก บัญญาภรณ์	๕๐๐ บาท
๙๒. นายเต็มศักดิ์ และนางมัลลิกา คณานุรักษ์	๕๐๐ บาท
๙๓. นายใจดี กุลที	๕๐๐ บาท
๙๔. นายอำนาจ กุลที	๕๐๐ บาท
๙๕. นายยศ แก้วมณี และคณะ	๕๐๐ บาท
๙๖. พ.ต. สมกิตติ ศิลปรัศมี และคณะ	๕๐๐ บาท
๙๗. นางถาวร บุญยั้ง	๕๐๐ บาท
๙๘. พ.ต.ท. สุทธิ ชื่นเจริญ และคณะ	๕๐๐ บาท
๙๙. นายสำเร็จ วานิชรักษ์	๕๐๐ บาท
๑๐๐. กองพันทหารราบที่ ๔ กรมผสมที่ ๕	๕๐๐ บาท
๑๐๑. หน่วยงานก่อสร้างมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ บัตตานี	๕๐๐ บาท
๑๐๒. นางไพเราะห์ เลขชรากร ทูลเกล้าฯ ถวายในนามคณะครูและนักเรียน โรงเรียนยวชิตวิทยา	๕๕๔ บาท
๑๐๓. นางขนิษฐา มะโรหบุตร ทูลเกล้าฯ ถวายในนามของคณะครูและนักเรียน โรงเรียนการช่างสตรีปัตตานี	๕๐๐ บาท
๑๐๔. นายบุญแท้ ตระกูลมณี	๕๐๐ บาท
๑๐๕. นายเชิงแป็ก แซ่อ่อง	๕๐๐ บาท
๑๐๖. นายชูเกียรติ ปิติเจริญกิจ	๕๐๐ บาท
๑๐๗. นายประเวศ พฤษะศรี นายอำเภอมายอ	๕๐๐ บาท
๑๐๘. นายหอย แนวบรรทัด	๕๐๐ บาท
๑๐๙. นายสาทร พยันธ์รักษ์	๕๐๐ บาท
๑๑๐. นายเอี่ยมเพ็ง ลีลาไพบุลย์	๕๐๐ บาท
๑๑๑. นายประยูร มณีสังข์ และคณะ	๘๘๕ บาท
๑๑๒. นายวัน เกษพิชัย ทูลเกล้าฯ ถวายในนามของสโมสรข้าราชการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	๓,๖๖๒ บาท

๑๑๓. น.อ. สุพรรณศรี จุฑะพล รอง ผอ.ปค. เขต นคร. (ฝ่ายทหาร)

๕๐๐ บาท

รวมเป็นเงินบริจาคทั้งสิ้น

๒๘๑,๘๒๖ บาท ๕๐ สตางค์

ควรมีควรแล้วแต่จะทรงกรุณาโปรดเกล้าฯ

ข้าพระพุทธเจ้า นายแพทย์วิทยา ชูชาติ

ประธานกรรมการดำเนินการจัดสร้างพระบรมรูปสมเด็จพระบรมราชชนก

รายนามผู้บริจาคเงินสร้างพระบรมรูปสมเด็จพระบรมราชชนก
เพิ่มเติมเป็นเงินตั้งแต่ ๕๐๐.- บาทขึ้นไป

๑. หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริจักรพันธ์	๑,๐๐๐ บาท
๒. นายกิตติ สีหามนต์	๕๐๐ บาท
๓. นายสมภพ ไทตระกิตย์	๕๐๐ บาท
๔. พล.ต.อ. ประจวบ สุนทรากรูร	๕๐๐ บาท
๕. พล.ต.ท.ชุมพล โลหะชาละ	๕๐๐ บาท
๖. นายเทียน อัจกุล	๕๐๐ บาท
๗. ม.ล. จิรายุ นพวงศ์	๑,๐๐๐ บาท
๘. ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช	๑๔,๐๐๐ บาท
๙. พล.ต. ประมาณ อติเรกสาร	๑,๐๐๐ บาท
๑๐. นายปรีดา พัฒนถาบุตร	๑,๐๐๐ บาท
๑๑. นายบุญชู โรจนเสถียร	๑,๐๐๐ บาท
๑๒. พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ	๑,๐๐๐ บาท
๑๓. นายทวิช กลิ่นประทุม	๑,๐๐๐ บาท
๑๔. พล.ต. ศิริ ศิริโยธิน	๑,๐๐๐ บาท
๑๕. นายทองหยด จิตตวิระ	๑,๐๐๐ บาท
๑๖. นายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์	๑,๐๐๐ บาท
๑๗. นายใหญ่ ศวิตชาติ	๑,๐๐๐ บาท
๑๘. นายนิพนธ์ ศศิธร	๑,๐๐๐ บาท
๑๙. นายประชุม รัตนเพียร	๑,๐๐๐ บาท
๒๐. นายสุรินทร์ เทพกาญจนา	๑,๐๐๐ บาท
๒๑. พล.ท.ชาญ อังคุโชติ	๑,๐๐๐ บาท
๒๒. พล.ร.อ.กมล สีตะกลิน	๑,๐๐๐ บาท
๒๓. นาวาอากาศโท ทินกร พันธุ์กระวี	๑,๐๐๐ บาท

๒๔. นายคาบชัย อัครราช	๑,๐๐๐ บาท
๒๕. นายอนันต์ ภัทท์ประไพ	๑,๐๐๐ บาท
๒๖. ร.อ.ต. บุญยง วัฒนพงศ์	๑,๐๐๐ บาท
๒๗. นายอนันต์ ฉายแสง	๑,๐๐๐ บาท
๒๘. พ.ต.ท. บุญเลิศ เลิศปรีชา	๑,๐๐๐ บาท
๒๙. พ.อ. ประกอบ ประยูรโกศราช	๑,๐๐๐ บาท
๓๐. นายบุญคุ้ม จันทศิริสุริยวงศ์	๑,๐๐๐ บาท
๓๑. นายประเสริฐ บุญสม	๑,๐๐๐ บาท
๓๒. นายสุวรรณ ธนกันญา	๑,๐๐๐ บาท
๓๓. นายอุทัย ชูญหจันท์	๑,๐๐๐ บาท
๓๔. นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์	๑,๐๐๐ บาท
๓๕. ธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่	๑๐,๐๐๐ บาท
๓๖. นายมานพและนางประมวล กณานุรักษ์	๒,๐๐๐ บาท
๓๗. นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ รุ่น ๒	๖,๐๗๖.๕๐ บาท
๓๘. โรงปลาเต๊กกี	๒,๐๐๐ บาท
๓๙. บริษัททีทแฮล์ม จำกัด	๒,๐๐๐ บาท
๔๐. สโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	๗,๕๗๘.๒๕ บาท
๔๑. นายนิยม พานิชกุล	๓,๐๐๐ บาท
๔๒. หจก. สหชนสงប់ตทานี	๑,๐๐๐ บาท
๔๓. นายเจริญ กสิวุฒิ	๑,๐๐๐ บาท
๔๔. บริษัทไทยเสรีห้องเย็น จำกัด	๑,๐๐๐ บาท
๔๕. นายกมล โยธาทิพย์	๑,๐๐๐ บาท
๔๖. นายรักเบิร์ชิ่ง ห้างปิ่นงัสโตร์	๑,๐๐๐ บาท
๔๗. นายอาฉิม ปาสวรรณ	๒,๐๐๐ บาท
๔๘. น.พ. สนอง สุวนิช และคณะ	๑,๐๓๕ บาท
๔๙. คณะข้าราชการโรงพยาบาลน่าน	๑,๐๐๐ บาท

๕๐. พ.ญ. ชุมนพร บัวเลิศและคณะ	๕๗๙ บาท
๕๑. นายแพทย์สัมพันธ์ พงษ์เพชร และคณะ	๕๐๕ บาท
๕๒. น.พ. ชิน ยุวชิต และคณะ	๕๐๐ บาท
๕๓. น.พ. ม.ร.ว. ไพฑูรย์ สุกข์นีย์ และคณะ	๕๔๐ บาท
๕๔. นายวินิจ ทรงประจักษ์กุล	๕๐๐ บาท
๕๕. นายเจิมและนางสำเริง กล่องพยาบาล	๕๐๐ บาท
๕๖. น.พ. ปัญญา คุณวัฒน์ และคณะ	๗๐๐ บาท
๕๗. น.พ. จำลอง มุ่งการดี และคณะ	๖๒๐ บาท
๕๘. นางรัตนา คำบุญเรือง และคณะ	๖๐๓.๕๐ บาท
๕๙. ผ.ศ. ชำนาญ ประทุมสินธุ์	๕๐๐ บาท
๖๐. นายพูนชล ประกายเลิศลักษณ์	๑,๕๐๐ บาท
๖๑. นางวนิดา ไชตนาทิจ ร้านที.เอ็น.ฟาร์มมาซี	๑,๐๐๐ บาท
๖๒. นายปองวัน แซ่ฮึ้ง	๑,๐๐๐ บาท
๖๓. ผู้จัดการโรงพยาบาลนครศรีเมือง ปัตตานี	๑,๐๐๐ บาท
๖๔. นายไสว พงษ์ธัญญวิริยา	๑,๐๐๐ บาท
๖๕. นายอารี กายะนันท์	๑,๐๐๐ บาท
๖๖. นายกระจำง สุกุทธิโชติ	๕๐๐ บาท
๖๗. นายสามารถ ศรีกัลยานิวัต	๕๐๐ บาท
๖๘. นายหะยี แซ่เซียว	๕๐๐ บาท
๖๙. นายวิชัย ไลวานิช	๕๐๐ บาท
๗๐. นายยุ้ยแก้ง แซ่ลี	๕๐๐ บาท
๗๑. นายเอ่งซ่าย แซ่เหยี่ยว	๕๐๐ บาท
๗๒. นายนิยม เมฆพิรุณ	๕๐๐ บาท
๗๓. นางวิไล ฟิ่งรัมย์	๕๐๐ บาท
๗๔. นายสมิตร รอคสวัสดิ์	๕๐๐ บาท
๗๕. นายวิเชียร ศิลาตยา	๕๐๐ บาท

๗๖.	นายสาทร อ่องอุทุมพร	๕๐๐ บาท
๗๗.	นายเฉลิม และนางเย็นตา อธิวัฒนา	๕๐๐ บาท
๗๘.	นายประเสริฐ จันทรวงษ์	๕๐๐ บาท
๗๙.	พนักงานกรมประมง	๑,๘๘๑ บาท
๘๐.	นายบุญเที่ยง ปางมณี	๕๐๐ บาท
๘๑.	นายช้อนกวาง แซ่จิว	๕๐๐ บาท
๘๒.	นายประกาย วัฒนาศรีโรจน์	๕๐๐ บาท
๘๓.	นายชวงศ์ ลีชิตกำจร	๕๐๐ บาท
๘๔.	พ.ต. สุธรรม จริงจิตร นายอำเภอบาเจาะ	๕๖๕ บาท
๘๕.	นายสุธรรม เข้าบุญ	๕๑๖ บาท
๘๖.	นายโสภณ ชคทิต	๕๐๐ บาท
๘๗.	นายสุชล หงนิพนธ์	๕๐๐ บาท
๘๘.	น.พ. สมอง กิจเสรี	๕๐๐ บาท
๘๙.	คณะข้าราชการพาณิชย์จังหวัดปัตตานี	๕๐๐ บาท
๙๐.	ร้านไทยแลนด์ฟาร์มมาซี	๕๐๐ บาท
๙๑.	ร้านแหลมทองฟาร์มมาซี	๕๐๐ บาท
๙๒.	ร้านไฟโรจน์ไอสถ-นายอุดม อุดมวานิช	๕๐๐ บาท
๙๓.	นายพิภพ ว่องวันดี และคณะผู้แทนฯ	๘๐๐ บาท
๙๔.	นายอรุณ นาคะเดชะ (ผวก. สุราษฎร์ธานี)	๕๐๐ บาท
๙๕.	พ.ต.ท. ชอบ ภัททิชาติ และคณะ	๕๔๐ บาท
๙๖.	นายเหรียญ สายสร ประธานสภาจังหวัดแพร่	๗๑๕ บาท
๙๗.	ศจ. น.พ. ประสงค์ ตูจินดา	๗๙๗ บาท
๙๘.	นายถัมภ์ ศิริอักษร	๕๐๐ บาท
๙๙.	นายแย้ม ศิริอักษร	๕๐๐ บาท
๑๐๐.	น.พ.อภิชัย ศิริอักษร	๕๐๐ บาท
๑๐๑.	นางนวลเพ็ญ พันธุ์พฤกษ์	๕๐๐ บาท

๑๐๒. หจก. เคียงชวท หาดใหญ่	๕๐๐ บาท
๑๐๓. นายอำนาจ สันตยาน และคณะ	๕๐๐ บาท
๑๐๔. นายทวี ศุภสวัสดิ์ และคณะ	๕๐๐ บาท
๑๐๕. พระครูใบฎีกาขาว รุขิตธมโม	๑,๐๐๐ บาท
๑๐๖. นายแพทย์วิหิต หังสพฤกษ์	๕๐๐ บาท
รวม	๑๒๑,๕๕๑.๒๕ บาท
บริจาครายย่อย ๔๓๓ ราย เงิน	๓๒,๑๘๒.๒๕ บาท
รวม	๑๕๓,๗๓๓.๕๐ บาท
เงินทูลเกล้าฯ ถวาย เมื่อ ๓ มิถุนายน ๒๕๑๖	๒๘๑,๙๒๖.๕๐ บาท
รวมเป็นเงินบริจาคทั้งสิ้น	๔๓๕,๖๖๐.- บาท

รายงานของประธานกรรมการดำเนินการจัดสร้าง
พระบรมรูปสมเด็จพระบรมราชชนก
โดยนายแพทย์วิทยา ยุวชิต ต่อผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี
ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๒๐

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี

ในวาระดิถีอันเป็นมงคลคณะกรรมการดำเนินการจัดสร้างพระบรมรูป สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ได้อัญเชิญพระบรมรูปฯ ซึ่งสร้างสำเร็จแล้วจากกรมศิลปากร กรุงเทพมหานคร มาถึงมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ในวันนี้กระผมใคร่ขอถือโอกาสรายงานความเป็นมาในการจัดสร้างพระบรมรูปฯ ดังนี้

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ สภาจังหวัดปัตตานีได้นำเรื่องการจัดสร้างพระบรมรูปฯ เข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุม และที่ประชุมได้มีมติเห็นสมควรให้จัดสร้างพระอนุสาวรีย์ สมเด็จพระบรมราชชนก ไว้เป็นที่เคารพสักการะ และเป็นที่รวมจิตใจของพสกนิกรในภูมิภาคแถบนี้ ทั้งนี้โดยพิจารณาเห็นว่า มหาวิทยาลัยภาคใต้ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานนามมหาวิทยาลัยว่า “สงขลานครินทร์” ตามพระนามของสมเด็จพระบรมราชชนก ซึ่งเป็นพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น แต่ยังไม่ได้มีการติดต่อกับหรือในเรื่องนี้กับทางมหาวิทยาลัยอย่างเป็นทางการ ในเวลาต่อมา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓ นักศึกษาชมรมอาสาพัฒนา สโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้ไปปรึกษาหารือกับกระผม ในเรื่องที่จะจัดสร้างพระบรมรูป สมเด็จพระบรมราชชนก ประดิษฐานไว้ ณ วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งกระผมก็ได้ให้ความเห็นว่า การสร้างพระบรมรูปฯ เป็นงานใหญ่ และต้องใช้เวลาในการดำเนินการ ทั้งนี้ โดยอาศัยประสบการณ์ในการสร้างพระบรมรูปฯ ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นตัวอย่าง และเห็นว่าเป็นการยากที่นักศึกษาที่มาศึกษาอยู่ในระยะเวลาอันจำกัด คือประมาณ ๔ ปี จะดำเนินการสร้างให้สำเร็จลุล่วงไปได้ แต่ก็เป็นการดีที่นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในขณะนั้นได้ริเริ่มเอาไว้ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ นักศึกษาชมรมอาสาพัฒนา

สโมสรนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้หาเงินจำนวน ๗,๑๓๗ บาท ๕๐ สตางค์ เก็บไว้เพื่อเป็นทุนสำหรับดำเนินการสร้างพระอนุสาวรีย์ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ นายฉัตรชัย เลียมแก้ว นายสโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ในขณะนั้น พร้อมด้วยกรรมการสโมสรบางคน ได้ไปพบปะหารือกับกระผมอีก และมีหนังสือขอให้กระผมเป็นประธานกรรมการดำเนินการจัดสร้างพระบรมรูปฯ ในครั้งนี้ กระผมพิจารณาเห็นว่างานนี้เป็นงานใหญ่ จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย จึงจะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และจะต้องนำความกราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตอีกด้วย กระผมจึงได้มีหนังสือถึงศาสตราจารย์จำเริญ เจตนแสน รองอธิการบดี และคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในขณะนั้น แจ้งความประสงค์ในเรื่องดังกล่าว ตามหนังสือลงวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ และได้รับหนังสือตอบที่ สร.ทม. ๑๑๐๔/๔๘๔ ลงวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๑๕ แจ้งว่า มหาวิทยาลัยยินดีสนับสนุน และเห็นชอบเป็นอย่างยิ่งทั้งงานนี้เป็นภารกิจเริ่มของนักศึกษา โดยมีพื้นฐานของงานมาจากประชาชน กระผมได้นำเรื่องเข้าหารือกับ นายชาญ พันธุ์เจริญ ผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานีในขณะนั้น ตลอดจนข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน ซึ่งทุกฝ่ายก็เห็นชอบด้วย จึงได้พิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดสร้างพระบรมรูปฯ ขึ้นคณะหนึ่ง ตามประกาศของสภาจังหวัดปัตตานี ที่ ๑/๒๕๑๖ ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๑๖ และในการประชุมคณะกรรมการส่งเสริมมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ณ วังสระปทุม โดยมีสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เป็นองค์ประธาน เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๑๖ ร.อ. นายแพทย์ สืบสาย สุวรรณจินดา ร.น. ซึ่งเป็นรองประธานกรรมการส่งเสริมมหาวิทยาลัย ได้นำประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการชุดนี้เสนอต่อที่ประชุม และที่ประชุมก็ได้มีมติรับรองคณะกรรมการชุดนี้

ต่อมา ศาสตราจารย์ ดร. บั้วเรศ คำทอง อธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในขณะนั้น ได้นำความกราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต และได้รับแจ้งจากสำนักราชเลขาธิการว่า ทรงมีพระบรมราชานุญาตให้จัดสร้างได้ ตามหนังสือสำนักราชเลขาธิการที่ ร.ล. ๐๐๒/๑๐๖๑ ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๖

คณะกรรมการดำเนินการสร้างจึงได้ติดต่อกรมศิลปากรให้ช่วยออกแบบพระบรมรูปฯ วางแผนผังพระอนุสาวรีย์ และกำหนดวัสดุในการก่อสร้าง ซึ่งกรมศิลปากรก็ให้ความร่วมมือด้วยดี โดยได้ออกแบบและจัดการหล่อพระบรมรูปฯ มีขนาดหนึ่งเท่าครึ่งของพระองค์จริง

คือสูง ๒.๘๐ เมตร ประทับยืนทรงกรุยปริญญา เมื่อสร้างเสร็จแล้วก็จะอัญเชิญมาประดิษฐาน
ไว้หน้าตึกอำนวยการของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี สำหรับค่าก่อสร้าง
ประมาณว่าจะต้องใช้เงินราว ๔ แสนบาท การก่อสร้างได้รับความร่วมมืออย่างดีจากผู้ที่เกี่ยวข้อง
ทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งอธิการบดีคนปัจจุบัน คือ ดร. ผาสข กุลละวณิชย์ ตลอดจนคณา-
จารย์ของมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังมีผู้ที่เริ่มงานกันมาตั้งแต่ต้น ซึ่งกระผมใคร่ขอถือ
โอกาสนี้แสดงความขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง ได้แก่ นายแพทย์ประกอบ บุญมงคล เลขานุการ นาย
สุมิตร รอดสวัสดิ์ ผู้ช่วยเลขานุการ และนายประทัย ตันธนวัดน์ ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ
ต่อมาเมื่อนายแพทย์ประกอบ บุญมงคล และนายสุมิตร รอดสวัสดิ์ ไปรับราชการที่อื่น นาย
ประทัย ตันธนวัดน์ ก็ได้เป็นเลขานุการแทน โดยมติของคณะกรรมการ และได้เป็นกำลัง
สำคัญมาโดยตลอด และมีนายประสาท พลคือ เป็นผู้ช่วย นอกจากนี้ที่กล่าวมานี้ ก็ยังมีผู้ให้
ความช่วยเหลือในการหาทุนอีกเป็นจำนวนมาก อาทิ นายเมธา พันธุ์พฤกษ์ นายเอิบ ชูจร
นายพายัพ อันทรรจัตร์ นายประวิช เลาหะกุล นายสุชิต นาคพันธ์ ร.ท. กระจ่าง ตุลารักษ์
และนายอรุณ มณีประพันธ์ ซึ่งเป็นกรรมการรักษาเงิน เป็นต้น พร้อมกันนี้ กระผมใคร่ขอ
แสดงความขอบคุณต่อคณะกรรมการตรวจการก่อสร้าง อันมีผู้ช่วยศาสตราจารย์วัน เฑษพิชัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์มะเนาะ ยูเต็น ผู้ช่วยศาสตราจารย์โสภณ เอี่ยมสุวรรณ และอาจารย์ปรีชา
เกตุพุก และขอแสดงความขอบคุณต่อนายเทิม หนูสง นายช่างผู้ควบคุมการก่อสร้าง ดร.
ชำนานู ประทุมสินธุ์ กรรมการที่ปรึกษา และห้างหุ้นส่วนจำกัดวัฒนาเอ็นนิเนียร์ ซึ่งเป็นผู้
รับเหมาก่อสร้างฐานพระอนุสาวรีย์ ที่มีส่วนอย่างสำคัญในงานก่อสร้างครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไป
ด้วยดี

ด้วยพระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อม คณะกรรมการดำเนินงานผู้ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้อง
ทุกคน ทุกฝ่าย ตลอดจนนักศึกษา ประชาชน ได้ร่วมแรงร่วมใจกันมาเป็นอย่างดี จนทำให้
งานก่อสร้างพระอนุสาวรีย์สมเด็จพระบรมราชชนกในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงมาด้วยดีเป็นลำดับ ทั้งนี้
เพราะทุกคนตระหนักดีว่า มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งพ้นเอก (พิเศษ) ถนัด คอมันต์
ประธานกรรมการพัฒนาภาคใต้ในขณะนั้น ได้จัดตั้งขึ้นตามเสียงเรียกร้องของประชาชนใน
ท้องถิ่นนี้ จึงมีความเต็มใจช่วยกันก่อสร้างพระอนุสาวรีย์ขึ้นไว้เป็นสิ่งเชิดหน้าชูตา และเป็น
ที่เคารพสักการะแก่มหาวิทยาลัยและประชาชนโดยทั่วไป

ในการดำเนินการจัดหาทุนในการก่อสร้าง ปรากฏว่าได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี จากทุกฝ่าย และได้รับเงินบริจาครวมทั้งสิ้น ๔๓๕,๖๖๐.- บาท ได้รับดอกเบี้ยเงินฝากจาก ธนาคารอีกเป็นจำนวน ๖๕,๖๘๓ บาท ๒๓ สตางค์ รวมเป็นเงินทั้งหมด ๔๙๙,๓๔๓ บาท ๒๓ สตางค์ มีรายจ่ายคือ ค่าหล่อพระบรมรูป ฯ ๙๐,๐๐๐.- บาท ค่ากระຈังและกระถางรูป เชิงเทียน แผ่นจารึกทั้งด้านหน้าและด้านหลังฐานพระบรมรูปเป็นเงิน ๖๖,๐๐๐.- บาท ค่าใช้จ่ายในการดำเนินมาแต่ต้น ๑๑,๓๐๐.- บาท ค่าก่อสร้างแท่นฐานพระบรมรูป ฯ จ่ายไปแล้ว วงดแรกเป็นเงิน ๑๕๐,๐๐๐.- บาท และค่ารถออนและติดตั้งเสาธงซึ่งอยู่ในบริเวณที่จะทำการ ก่อสร้างพระอนุสาวรีย์ ๒๕,๐๐๐.- บาท ค่าใช้จ่ายในการอัญเชิญพระบรมรูป ฯ จากกรมศิลปากร ๕,๗๕๐.- บาท รวมเป็นค่าใช้จ่ายจนถึงวันนี้เป็นเงินทั้งสิ้น ๓๔๘,๐๕๐.- บาท เมื่องานสร้าง พระอนุสาวรีย์เสร็จสิ้นลงแล้วมีเงินเหลือเท่าใดคณะกรรมการตั้งใจว่าจะตั้งเป็นทุน “สมเด็จพระ บรมราชชนก” ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เก็บดอกผลส่วนหนึ่งไว้ซ่อมแซมพระอนุสาวรีย์ และ อีกส่วนหนึ่งตั้งเป็นทุนวิจัยของมหาวิทยาลัยนี้ โดยหวังว่าคงจะมีผู้สมทบทุนในโอกาสต่อไป

คณะกรรมการดำเนินการจัดสร้าง คณะจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ตลอดจน จนข้าราชการ นักศึกษา พ่อค้า ประชาชน ต่างมีความปลื้มปิติเป็นอย่างยิ่งที่ได้ร่วมพิธีรับ พระรูป ฯ ในวันนี้ ทุกคนมั่นใจว่า ด้วยแรงศรัทธาจากทุกฝ่ายกอบปด้วยพระบุญญาบารมีแห่ง สมเด็จพระบรมราชชนก จงกลบันดาลให้พระรูปนี้เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง และเป็น ที่เคารพสักการะของชาวมหาวิทยาลัย และประชาชนทั่วไป อีกทั้งจะเป็นพระอนุสาวรีย์ที่เพิ่ม พระบรมเชษานุภาพให้แก่ไพศาลไปทั่วพื้นปฐพีตลอด

บัดนี้ ได้เวลาอันเป็นมงคลฤกษ์ กระผมในนามของคณะกรรมการผู้ดำเนินการ สร้าง และผู้บริจาคเงินทุกท่าน ขอมอบพระอนุสาวรีย์นี้ให้ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี ในฐานะเป็นตัวแทนของทางราชการ และประชาชนในจังหวัดปัตตานี ไว้เป็นมิ่งขวัญแก่ มหาวิทยาลัย และประชาชนทั้งหลายสืบไป.

คำกล่าวของท่านรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย
เนื่องในพิธีรับมอบพระรูป สมเด็จพระบรมราชชนก
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๒๐

ท่าน ผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี ท่านประธานคณะกรรมการดำเนินงานจัดสร้างพระบรมรูป
ท่านอธิการบดี คณาจารย์ ข้าราชการ นักศึกษา และท่านผู้เกี่ยวข้องทั้งหลาย

ดิฉันมีความยินดีเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้มีโอกาสมาที่จังหวัดปัตตานี และได้มาพบกับ
ท่านทั้งหลายที่ต้องมาปฏิบัติงานในท้องถิ่นที่ห่างไกลเช่นนี้ และยิ่งเมื่อได้ทราบว่า ชาวจังหวัด
ปัตตานี พร้อมด้วยข้าราชการ คณาจารย์ และนักศึกษา ได้มีจิตศรัทธาร่วมแรงร่วมใจกัน
จัดสร้างพระบรมรูป สมเด็จพระบรมราชชนกขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ระลึกถึงพระคุณของพระองค์
ท่านที่มีต่อปวงชนชาวไทย โดยเฉพาะในด้านการแพทย์ และการศึกษาด้วยแล้ว ดิฉันมีความ
ปีติยินดีเป็นอย่างยิ่ง สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก หรือ
ที่เราท่านทั้งหลายรู้จักกันทั่วไปในพระนามสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์ ท่านทรง
เป็นปราชญ์บุคคล คือบุคคลที่ควรแก่การเคารพอย่างยิ่ง ทรงเป็นตัวอย่างในการบำเพ็ญ
ประโยชน์เพื่อส่วนรวม สูเสียสละ ทั้งพระราชทรัพย์ ทั้งความสุขส่วนพระองค์ เพื่อประโยชน์
สุขของผู้อื่น นับว่าทรงเป็นแบบฉบับให้แก่ชนรุ่นหลังได้ประพฤติปฏิบัติตาม เพื่อประโยชน์
ความเจริญของบ้านเมืองของเราอย่างแท้จริง ฉะนั้นในการที่ราษฎรจังหวัดปัตตานี และ
ข้าราชการ คณาจารย์ นักศึกษาทุกฝ่ายได้ร่วมใจกันสร้างพระบรมรูปขึ้น จึงนับว่าเป็นสิ่งที่ควร
สรรเสริญเป็นอย่างยิ่ง และเมื่อราษฎรชาวจังหวัดปัตตานี รวมทั้งทางฝ่ายบ้านเมืองเห็นพ้อง
ต้องกันว่า ควรจะประดิษฐานพระบรมรูปไว้ในบริเวณมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์นี้ ดิฉัน
ในนามของทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ รู้สึกเป็นเกียรติและ
ขอบพระคุณอย่างสูง ที่ท่านมีความไว้วางใจ มีความเชื่อในระบบการศึกษาชั้นอุดมศึกษาของ
เรา ความจริงดิฉันก็ได้ทราบว่า ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สามารถจัดดำเนินการที่

วิทยาเขตปัตตานีได้ ก็ด้วยความช่วยเหลืออุปถัมภ์ของคนในจังหวัดปัตตานี ได้เอื้อเฟื้ออุปถัมภ์ เป็นอย่างดี ซึ่งดิฉันก็ขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย และขอเรียนให้ทราบว่า ในส่วนของรัฐบาลก็มีความตั้งใจแน่วแน่ ที่จะสนับสนุนความเจริญของท้องถิ่น โดยเฉพาะในด้านการศึกษาทุกระดับ ให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป และก็เป็นที่น่ายินดีที่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์แห่งนี้ แม้จะเป็นสถาบันอุดมศึกษา แต่ก็ได้พยายามให้บริการทางวิชาการแก่ประชาชนในทุกๆระดับอยู่ ตลอดมา

ในวาระอันเป็นมงคลนี้ ดิฉันขอขอบพระคุณท่านทั้งหลายที่ได้มีส่วนจัดดำเนินการ ให้การสร้างพระบรมรูปนี้เป็นผลสำเร็จ และขอยืนยันว่า มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จะรักษา ทะนุบำรุง พระบรมรูปองค์นี้และพระนามสงขลานครินทร์ เพื่อเป็นมิ่งขวัญแก่ชาว ปัตตานี ตลอดไป ขอขอบคุณ

คำกล่าวรายงานของอธิการบดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ในพิธีประดิษฐานพระบรมรูป สมเด็จพระบรมราชชนก
วิทยาเขตปัตตานี ๒๐ เมษายน ๒๕๒๐

กราบเรียน ฯพณฯ ท่านรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี
ท่านประธานกรรมการดำเนินการจัดสร้างพระบรมรูปสมเด็จพระบรมราชชนก
ท่านนายกเทศมนตรีเมืองปัตตานี
คณะมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และท่านผู้เกี่ยวข้องทั้งหลาย

ในวาระอันเป็นมหามงคลฤกษ์นี้ กระผมในนามของคณะมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ใคร่ขอกล่าวรายงาน ถึงความเป็นมาในการก่อสร้างพระอนุสาวรีย์ สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ดังต่อไปนี้

การก่อสร้างและประดิษฐาน พระบรมรูปสมเด็จพระบรมราชชนก เพื่อเป็นที่เคารพสักการะและเป็นศิริมงคลแก่ชาวจังหวัดปัตตานี และคณะมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ นั้น ได้เป็นที่ดำริกันมาตั้งแต่เริ่มตั้งวิทยาเขตปัตตานีขึ้นใหม่ ๆ ครั้นมาถึงเดือนมกราคม ๒๕๑๖ สภาจังหวัดปัตตานีโดยการนำของ นายแพทย์วิทยา ยุวชิต ประธานสภาจังหวัดในขณะนั้น ได้แต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อดำเนินการจัดสร้างพระบรมรูปสมเด็จพระบรมราชชนกขึ้นชุดหนึ่ง ประกอบด้วยบุคคลทั้งในจังหวัดปัตตานี และจังหวัดใกล้เคียง รวมทั้งคณาจารย์ และนักศึกษาของมหาวิทยาลัย คณะกรรมการชุดนี้ ซึ่งมีนายแพทย์วิทยา ยุวชิต เป็นประธาน ได้ดำเนินการด้วยความมานะบากบั่นอย่างยิ่ง ได้จัดหาทุนจากประชาชนและผู้มีจิตศรัทธาบริจาคทั่วไปในประเทศไทย จนได้เป็นเงินถึงสี่แสนบาทเศษ และได้ติดต่อขอให้กรมศิลปากร เป็นผู้ออกแบบและหล่อพระบรมรูปด้วยโลหะทองแดงรมดำ ขนาดหนึ่งเท่าครึ่งของพระองค์จริง เสร็จเรียบร้อย ตั้งแต่ในปี พ.ศ. ๒๕๑๙ สิ้นค่าใช้จ่ายในการหล่อพระบรมรูปรวมทั้งแผ่นจารึกเครื่องประดิษฐานและกระถางรูปเป็นเงินหนึ่งแสนห้าหมื่นหกพันบาท คณะกรรมการ ฯ ได้จัดนำพระบรมรูปนี้มามอบให้แก่มหาวิทยาลัย ตั้งแต่วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๒๐ ส่วนฐานของ

พระอนุสาวรีย์นั้น กรมศิลปากรก็ได้กรุณาออกแบบคล้ายเช่นกัน และคณะกรรมการดำเนินการก่อสร้างพระบรมรูป ได้จัดให้มีการก่อสร้างฐานพระอนุสาวรีย์ขึ้น จนเสร็จเรียบร้อยในเดือน พฤศจิกายน ๒๕๒๐ สิ้นค่าใช้จ่ายอีกถึง สองแสนบาท นอกจากนี้ยังมีค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดอื่นๆ เช่น ค่าตกแต่งบริเวณ ค่าขนส่ง ค่าติดท่อ เป็นต้น อีกประมาณเกือบแสนบาท ค่าใช้จ่ายทั้งหลายเหล่านี้รวมแล้วมีมูลค่าถึงกว่าสี่แสนบาท ซึ่งคณะกรรมการดำเนินการก่อสร้างได้รับความอนุเคราะห์ช่วยเหลือจากประชาชนผู้มีจิตศรัทธาทั้งสิ้น จัดได้ว่า การก่อสร้างพระอนุสาวรีย์สมเด็จพระบรมราชชนกในครั้งนี้ สำเร็จลงได้ด้วยการร่วมแรงร่วมใจ ร่วมทุนทรัพย์จากประชาชนผู้มีจิตศรัทธาทุกฝ่าย ซึ่งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ใคร่ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงต่อทุกๆ ท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องไว้ ณ ที่นี้ด้วย

อนึ่ง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ใคร่ขอชี้แจงเพิ่มเติมว่า หลังจากพิธีประดิษฐานพระบรมรูป บนฐานพระอนุสาวรีย์ในวันนั้นแล้ว มหาวิทยาลัยจะได้จัดให้มีพิธีเปิดและอุทิศพระอนุสาวรีย์ในเดือนสิงหาคมนี้ต่อไป

บัดนี้ ใกล้จะถึงเวลาอันเป็นมงคลฤกษ์ กระผมขอกราบเรียนเชิญ ฯพณฯ ท่านรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย ได้กล่าวอนุโมทนาเถิด แล้วประกอบพิธีประดิษฐานพระบรมรูป เพื่อเป็นมิ่งขวัญและเป็นศิริมงคลแก่ประชาชนชาวภาคใต้ และแก่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์สืบไป

คำกล่าวอนุโมทนาของ
ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย
ในพิธีประดิษฐานพระบรมรูปสมเด็จพระบรมราชชนก
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

๒๐ เมษายน ๒๕๒๑

ท่านอธิการบดี ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี ท่านประธานกรรมการดำเนินการก่อสร้าง
พระบรมรูป ท่านนายกเทศมนตรีเมืองปัตตานี และท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน

ผมรู้สึกเป็นเกียรติอย่างสูง ที่ได้มีโอกาสมาร่วมในพิธีประดิษฐานพระบรมรูป
สมเด็จพระบรมราชชนก ในท่ามกลางที่ประชุมอันมีเกียรติยิ่งในวโรกาสนี้ และได้ทราบว่า
การดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งพระอนุสาวรีย์นี้ เป็นผลมาจากการร่วมแรงร่วมใจ ร่วม
กำลังทุนทรัพย์ของพี่น้องประชาชนทั้งในจังหวัดปัตตานี จังหวัดใกล้เคียง และในที่อื่น ๆ ทั่วไป
โดยมิต้องใช้งบประมาณแผ่นดิน และคณะกรรมการดำเนินการก่อสร้าง อันมีคุณหมอวิชา
ยุวชิต เป็นประธาน ได้พยายามดำเนินการด้วยความมานะบากบั่น แม้จะต้องใช้เวลาอัน
ยาวนาน ก็มีได้ย้อท้อ คงดำเนินงานต่อไปจนประสบความสำเร็จ ในนามของทบวงมหาวิทยาลัย
และในฐานะที่ผมเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ด้วยคนหนึ่ง ผมขอขอบคุณ
เป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก หรือที่พวกเรา
รู้จักกันในพระนาม กรมหลวงสงขลานครินทร์ ทรงเป็นตัวอย่างของบุคคลที่เสียสละ ทั้ง
ร่างกาย แรงใจ และทุนทรัพย์ เพื่อประโยชน์สุขของบุคคลอื่น และของส่วนรวม ได้ทรง
ส่งเสริมการแพทย์ และการศึกษาในประเทศไทย จนกระทั่งประชาชนถวายพระนามว่า เป็น
พระบิดาแห่งการแพทย์ของไทย ถึงแม้ว่าพระองค์ท่านจะได้สวรรคตไปแล้ว เป็นเวลาเกือบ
๕๐ ปี แต่พระราชกรณียกิจของพระองค์ท่าน ก็ยังเป็นตัวอย่างให้พวกเราได้ยึดถือในการ
ประพฤติตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวมได้อยู่เสมอ ฉะนั้น ในโอกาสที่ประชาชนในจังหวัด
ภาคใต้ ได้ร่วมกันสร้างพระอนุสาวรีย์ขึ้น และได้มอบพระอนุสาวรีย์ไว้แก่มหาวิทยาลัย

สงขลานครินทร์ ผมก็มีความปีติยินดีเป็นอย่างยิ่ง และผมเชื่อว่าทบวงมหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เอง ก็จะต้องพยายามรักษาพระอนุสาวรีย์นี้ไว้ให้เป็นสมบัติของประชาชนทั่วไป เพื่อเป็นมิ่งขวัญ และเป็นศิริมงคลของชาวจังหวัดภาคใต้ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์สืบไป

สุดท้ายนี้ ผมขอขอบคุณทุกๆ ท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะคือ คุณหมอวิชา ยุวชิต ท่านผู้ว่าราชการจังหวัด เทศบาลเมืองปัตตานี และหน่วยงานราชการอื่นๆ อีกหลาย ๆ หน่วย ซึ่งผมคงไม่สามารถเอ่ยชื่อได้หมด ตลอดจนอาจารย์ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาของมหาวิทยาลัย ที่จัดให้งานในวันนี้ลุล่วงไปได้ และขอเชิญทุกท่านในที่ประชุมนี้ ได้มาร่วมใจกับผมในการทำพิธีประดิษฐาน และสักการะพระบรมรูปต่อไปนี้ด้วย สวัสดี

บัญชีรายรับ-รายจ่าย
เงินสมทบทุนสร้างพระบรมรูปสมเด็จพระบรมราชชนก
เพียงวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๒๑

เงินสมทบทุน ^๕ ทงสิน	๔๓๕,๖๖๐.-
ดอกเบียเงินฝากธนาคาร	๗๒,๖๖๑.๗๐
	๕๐๘,๓๒๑.๗๐
ยอดเงินฝากธนาคารกรุงไทย จำกัด	๑๐,๗๕๐.๘๒
ยอดเงินฝากธนาคารออมสิน	๒๓,๓๓๑.-
ยอดเงินฝากธนาคารนครหลวงไทย	๑๑,๘๕๒.๒๘
ยอดเงินฝากธนาคารกรุงศรีอยุธยา	๓๐,๙๗๘.๖๐
รวมเงินฝากธนาคาร ^๕ ทงสิน	๗๖,๙๑๒.๗๐
เงินสด	๓,๖๑๖.-
รวม	๘๐,๕๒๘.๗๐

ค่าใช้จ่าย

ค่าสร้างองค์พระรูป ฯ	๙๐,๐๐๐.-
ค่าสร้างฐานพระรูป ฯ	๒๐๐,๐๐๐.-
ค่าสร้างย้ายที่เสารง	๓๐,๐๐๐.-
ค่าจัดทำแผ่นจารึกกับลายกระจังรอบฐานพระรูป	๖๖,๐๐๐.-
ค่าขนส่งพระรูป ฯ	๕,๗๕๐.-
ค่าติดตั้งกระจังรอบฐาน	๙,๓๕๑.-
ค่าปรับปรุงตกแต่งบริเวณฐาน	๑๓,๑๖๐.-
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	๑๓,๑๓๓.-
รวมค่าใช้จ่าย ^๕ ทงสิน	๕๒๗,๓๙๓.-

คำแถลงของผู้จัดทำสรุปการประชุมเกี่ยวกับเชิญพระบรมรูป ฯ
วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๒๑ ณ ห้องประชุมศาลากลางจังหวัดบัตตานี

เวลา ๐๕.๓๐-๑๑.๐๐ น.

ผวก. บัตตานี กล่าวเปิดประชุม ดังนี้.-

พิธีอัญเชิญพระบรมรูป ฯ ขึ้นประดิษฐานบนแท่นกำหนดในวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๒๑ ระหว่าง ๐๕.๒๕-๐๕.๕๕ น. และจะได้ทำพิธีเปิดในโอกาสต่อไป เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ เสด็จจากใต้ พิธีอัญเชิญพระรูป ฯ มี

- พิธีทางศาสนา บายศรีต่าง ๆ มอบให้ทางมหาวิทยาลัย ฯ

- การยกพระบรมรูป ฯ ขึ้นพระแท่น ตั้งคณะกรรมการขนชุคหนึ่งมี นายกเทศมนตรีเมืองบัตตานีเป็นประธาน ไฟฟ้า ร.พ.ช. เป็นกรรมการ จัดหารถยก สำหรับนั่งร้านในการยกพระบรมรูป ฯ ให้ผู้รับเหมาจัดทำ

- พิธีการต่าง ๆ มอบให้ทางมหาวิทยาลัย ฯ โดยติดต่อประสานงานกับสำนักพระราชวัง

- การเชิญแขกมาร่วมในพิธี ให้มหาวิทยาลัย ฯ เชิญ และจังหวัดจะส่งรายชื่อแขกที่จะเชิญให้และติดต่อกับ น.พ. วิทยา ยุวชิต

- การทำเหรียญที่ระลึกในพิธีเปิด จะตั้งกรรมการขนชุคหนึ่งพิจารณาจัดทำเหรียญในพิธีนี้ ปลุกเสกโดยหลวงพ่อดำ วัดตุงย แล้วให้ผู้มีศรัทธาเช่าบูชา บางส่วนแจกกรรมการ และผู้บริจาคเงินสร้างพระบรมรูป ฯ

- การจัดทำหนังสือที่ระลึก ตั้งคณะกรรมการขนชุคหนึ่งจัดทำเพื่อแจกในพิธีนี้

จากข้อสรุปของการประชุมนี้ จึงได้จัดทำสูจิบัตรที่ระลึกนี้ไว้เป็นของท่านทุกคน

ผู้จัดทำ

พิมพ์ อมรินทร์การพิมพ์ 413/28-31 เซิงสะพานอรุณอมรินทร์
ถนนอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ โทร. 4242800-1
นายชูเกียรติ อัครพันธ์ ผู้พิมพ์โฆษณา 2521